

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05917

POEMEN UN LIDER FUN PAYN

Rivke Akerman

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

רבקה אקערמאן

פאעמען און לידער פון פיין

פ א ר י ז

1 9 5 7

R. AKERMAN

Poèmes et Chants de la Douleur

Copyright by R. Akerman, 5 rue des Francs Bourgeois - PARIS-4*

PRINTED IN FRANCE

Imprimerie de la Harpe, 32 rue de Meaux - PARIS XIX*

רבקה אַקערמאַן

צייכענונג פון הענריק בערלעווי

הילע און פארטרעט געצייכנט פון הענריק בערלעווי

געזעצט און געדרוקט ביי
מ א ק ס ה ע ר ש ב ו י ס
32, RUE DE MEAUX - PARIS 19^e

איך בין פול מיט אנערקענונג און דאנקבארקייט דער פאמיליע ר.,
וואס האט מיר מיטגעהאלפן ארויסגעבן דאס בוך

ארויסגעגעבן מיט דער מיטהילף פון דער קולטור-אפטיילונג ביים
Fonds Social Juif Unifié - Paris 8^e

געהייליקט אין ציטער פון בענקשאַפט און טרויער
מיינע אומגעקומענע דורך דער נאַצי־בעסטיע, עלטערן:
דוב און ביילע אַקערמאַן און מיינע טייערע שוועסטער
און ברודער חנה און מנחם — אַלע פאַרשניטן אין די
שוידער־יאָרן 1941—1943.

הקדמה

פארשטעלן, באקענען אונזער עולם מיט אַ נייעם טאָלאַנט און דאָצו אים לויבן אַלס אַן אויסערגעוויינלעכער דערשיינונג, — איז נישט פון די לייכטע זאַכן, ווייל ס'איז אַ פאַראַנטוואָרטלעכער שריט. און אַזאַ אַחריות נעם אײַך אויף מיר. די גאַנצע ליטעראַרישע וועלט אין יידיש, וועט קענען באַגריסן דעם נאָמען פון רבקה אַקערמאַן, וואָס וועט שנעל ווערן באַקאַנט אומעטום וווּ יידישע אותיות שאַפן ווערטער וועלכע זענען נכנסים אל הלב. און דער נאָמען רבקה אַקערמאַן וועט ווערן באַקאַנט אין אַלע אונזערע ישובים. האָט מען דען נישט געשריבן, בנוגע דעם דיכטער גרילפאַרצער: — נישט קשה מען וועט זיך צוגעווינען צום נאָמען!...?

אונזער חורבן־ליטעראַטור האָט פאַר די לעצטע יאָרן אָנגענומען אַ גיגאַנטישע עקספּאַנסיע. ס'איז כמעט שוין נישט דאָ אַ חודש, אָדער אַפילו אַ וואָך, ווי ס'זאָל נישט דערשיינען אַ ווערק. אָבער דאָס איז שײַך די „יזכור־ביכער, וועלכע זענען באַשטימט אַ גרויסע נויטווענדיקייט; אין די „יזכור־ביכער זענען פאַראַן זייער פיל „גביית עדות“, זעלטן לירישע שאַפונגען, וואָס גיבן איבער די געפילן פון די וועלכע האָבן געזען דעם טויט ממש מיט זייערע אייגענע אויגן, וועלכע ווייסן אַליין נישט ווי צו באַ־גריןדן דעם נס פון זייער נישט־אומקום, — און רבקה אַקערמאַן געהערט צו די יחידות, צו די עטלעכע, וועלכע מען קען ציילן אויף בלויז עטלעכע, פינגער פון איין האַנט. די גרויסע טראַגעדיע פון אונזער חורבן, האָט אינײַם ספירירט דיכטער, וועלכע זענען נישט אַ דורך די מדורי־גיהינום. על אחת כמה וכמה... און זאָל מיר דערלויבט זיין צו אונטערשרייכן אַ פערזענלעכע שטימונג: ווען אײַך האָב מיך באַקאַנט מיט רבקה אַקערמאַניס לידער האָב אײַך אין אַ פאַרלויף פון פיל טעג מיך נישט געקענט באַרואיקן און אָננעמען באהבה מיין אַרומיקע סביבה. אַן ענלעכן געפיל האָב אײַך געהאַט אין אַ ווינטער־נאַכט, אין פראַנקרייך, ווען פאַר דעם הויז, וווּ אײַך האָב מיטשיינס געזאַגט, געווינט, האָט זיך אָפגעשטעלט אַ פורגאַן פון דער „געסטאַפּאַ“.

מיין האַרץ האָט זיך אויך אָפּגעשטעלט אויף אַ קורצע וויילע, מער נישט
געקלאַפּט...

דורך דורות פון פאַרפאַלגונגען האָט זיך ביי אונז פאַרמירט אַן איכה-
אַקאַרד. און זוכנדיק אין די לידער פון רבקה אַקערמאַן אַן עכאַ פון אַזעלכע
אַקאַרדן, געפין איך אים, לויט מיין מיינונג, ביי ר' אמנון פון מאַינץ, אין
זיין „ונתנהלתוקף“, וווּ ס'שפּיגלט זיך אַפּ די אומזיכערקייט און די ענווייס
פון דער „מסעיִהצלב“־עפּאָכע... ס'איז נישט אַ פּראָטעסט, נאָר להיפּך, זי
אַקצעפּטירט די שטרעף, גאַטס־שטרעף, ווייל זי גלויבט, אַז דאָס וועט ליי-
טערן די נשמות. דאָס איז דער אייביקער תיקון פון דער מענטשלעכער
זוכעניש... און וואָס איז געוואָרן ספּעציפּיש יידיש. אַ „פאַרוואָס“, וואָס האָט
זיין „פאַר־דעם“.

פּאַר יז, זַטן יולי 1956.

יוסף מילנער.

רבקה אקערמאן

איך האָב זי באַגעגנט צום ערשטן מאל פאַראַיאַרן אין פּאַנטענבלאָ. ווען זי האָט מיר געלייענט עטלעכע לידער, האָב איך געפילט דעם געשריי פון די זעקס מיליאָן אומגעקומענע אין די גאַז־קאַמערן. דער גאַנצער פּאַנטענבלאָ־וואַלד האָט אָפּגעהילכט מיט אַ געוואַלטיק עכאַ, דער געשריי, וואָס האָט זיך אַרויסגעריסן פון איר אָנגעווייטיקטן האַרץ, האָט געקלונגען ווי אַ מאַנונג צו דער וועלט, צו דער מענטשהייט און צו גאָט.

דער ליידנשאַפטלעכער דיאַפּאָזאַן פון אירע יללות האָט אין מיר אַרויס־גערוּפן דאָס געפיל, אַז מיר שטייען פאַר אַ געוויסן פּרוידיסטישן פענאַמען: די אַלע שווערע איבערלעבונגען אין דעם נאַצי־גינהס האָבן אין איר גע־שאַפן אַ חורבן־קאַמפלעקס, פון וועלכן זי קאָן זיך נישט באַפרייען. דאָס איינציקע מיטל, וואָס דערלויבט איר צו מילדערן די גרוילהאַפטע רעמיי־ניסצענצן מיט וועלכע זי איז דורכגעזאַפט, איז די מעגלעכקייט אויסצוגיטן אויפן פּאַפיר אין פּאַטעטישע פּערזן אירע געפילן, כדי אַזוי אַרום צו געבן זיי אַ תּיקון.

דאָס, וואָס אונטערליגט נישט קיין מינדעסטן צווייפּל, דאָס איז דער פּאַקט, אַז רבקה אַקערמאַן שרייבט נישט כדי צו „מאַכן ליטעראַטור“. זי האָט קיין שום ליטעראַרישע פּרעטענזיעס, זי שרייבט, ווייל דער אינער־לעכער דראַנג שטויסט זי דערצו. פּאַעזיע איז פאַר איר אַן עטישער אַקט, אָבער אין קיין פּאַל נישט קיין עסטעטישער. זי האָט מיט וואַרט־קינצלעריי און יעדער מין סטיליסטישער אַקראַבאַטיק גאַרנישט צו טאָן. זי איז דורך און דורך נאַאיוו, אוממיטלבאַר און פרימיטיוו. זי געהערט צו דער קאַטע־גאַריע פון אַזוי גערופּענער „נאַאיווע קינסטלער“, וואָס אין דער מאַדער־נער קונסט, באַזונדערס אין דער מאַלעריי, פאַרנעמען זיי אַ חשובן פּלאַץ. היינט, ווען די קונסט האָט דערגרייכט דעם העכסטן שטאַפל פון ראַ־פּינירטקייט און עסטעטישן פאַרמאַליזם, קערן זיך פיל צוריק צום פרי־מיטיוו, צום אוממיטלבאַרן. מען איז שוין איבערזעטיקט פון דער היפּער־

ראַפּינירטער מאָדערנער עסטעטיק, דערמיט איז אויך דערקלערבאר דער וואַקסנדיקער אינטערעס ביים היינטיקן טאַג פאַר דער פּרעהיסטאָריע און אירע שאַפונגען.

נישט קוקנדיק אויף דעם אַנאַכראַניסטישן כאַראַקטער פון רבקה אַקערמאַנס לידער (דאָס וואָרט: לידער פּאַסט זיך נישט), דערשיינען זיי פאַר אונדז, איבערגעזעטיקטע עסטעטיקער, ווי אַן אַנזאָג פון באַנייאונג, פון אוממיטלבראַרן מענטשלעכן אויסדרוק און אַלס אַנטיטעזע צו דער פאַר־קריפּלער און סנאַביסטישער קונסט־אַנשוואונג, וואָס הערשט אַזוי אַל־מעכטיק ביים היינטיקן טאַג, וועלכע אָבער איז אין תּוֹך גענומען, דער סינאָגיס פון דעקאַדענץ. האַלט איך טאַקע די דערשיינונג רבקה אַקער־מאַן פאַר פּולשטענדיק פּאַזיטיוו און פון הויכע אַקטועלקייט.

איר רעליגיעזקייט אין קיין מיסטיפיקאַציע: רבקה אַקערמאַן זעט אין גאָט דעם איינציק פאַראַנטוואָרטלעכן פאַר דעם מענטשלעכן, פאַר אונזער גורל. אַזוי האָט ער געוואָלט און דעריבער מוזן מיר אַלץ אַקצעפּטירן. אמת, דאָ און דאָרט רייסט זיך אַרויס פון איר אַנגעווייטיקטן האַרץ אַ פּראָטעסט, זי דיסקוטירט מיט אים און דאָך... פילט מען אין איר גאַנצן וועזן עפעס אַן אומגעהויערע אונטערוואָרפונג דעם אויבערשטן. איר שקלאַפּערישע געהאַרכ־זאַמקייט צו גאָט גרענעצט שוין מיט פעטישיזם. ער באַגלייט זי אויף יעדן טריט און טריט.

אוודאי, וועלן די ראַפּינירטע פיינשמעקער זאָגן, אַז דאָס איז נישט קיין קונסט. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיקער היפּאָטעזע האַלט איך, אַז ס'וואָלט כּדאי געווען צו עפענען אַן אַנקעטע: „וואָס איז קונסט?“

נישט אַריינלאַזנדיק זיך איצט אין דעם וויכוח, האַלט איך דאָס שאַפן פון רבקה אַקערמאַן אַלס עפעס, וואָס גייט אַרויס פון די ראַמען פון די אַנ־גענומענע קאָטעגאָריעס, וואָס איז דער היפּוך פון אַלע מינים עסטעטיזירנ־דיקע באַמייאונגען, וואָס פּרעטענדירן אַזוי שטאַרק צו ווערן קוואַליפּיצירט דורך דעם אַזוי באַנאָליזירטן וואָרט „קונסט“. דעריבער מוז מען צוגיין צו איר מיט אַ סך פאַרזיכטיקייט, מיט אַ גאַנץ אַנדערן קריטעריום.

כּיבֿן אָבער זיכער, אַז איידער נאָך ס'וועט פּאַלן דער אַדער יענער אורטייל פון דעם אַלמעכטיקן סנהדרין פון מומחיס, וועלן שוין אירע לידער געפינען דעם וועג צום האַרץ פון די ברייטע יידישע פּאָלקסמאַסן.

הענריק בערלעווי.

א פאר ווערטער צום לייענער.

חשובער לייענער.

איידער איר הויבט אן צו לייענען די דאזיקע באשיידענע לידער, וויל איך אייך אויפמערקזאם מאַכן, אַז אַט די לידער פירן אונדז צוריק צו דער צייט פון דער לעצטער שרעקלעכער וועלט־מלחמה ווען דאָס יידישע פּאָלק איז געווען פאַרמשפּט אויף אונטערגאַנג; ווען מיליאָנען יידישע לעבנס זענען אומגעבראַכט געוואָרן אין די פּלאַמען פון די קאַלד־אויונט, און טויזנטער טויזנטער יידישע קינדערלעך האָבן אויסגעהויכט זייערע נשמה'לעך פאַר זייער אמונה; דאָס האַרץ האָט געבלוטטיקט, זיך צוקוקנדיק צום גזר און פאַר־ברעכן, צו דער הימל־שרייענדיקער עוולה קעגן אומשולדיקן פּאָלק ישראל. די יאָרן 1942 און 1943 זענען די טראַגישסטע יאָרן אין מיין לעבן. אין יאָר 1942 האָב איך פאַרלוירן מייענע טייערע עלטערן עליהם השלום, מיין פאַטער: דוב אַקערמאַן איז אומגעקומען אינעם קרעמאַטאָריום פון מיידאַנעק, און מיין מוטער, ביילע אַקערמאַן, איז דערשאָסן געוואָרן בעת דער שחיטה אין בעלזשעץ, אין 1943 — אַ יאָר שפּעטער האָב איך פאַרלוירן מיין טייערע שוועסטער חנה אַקערמאַן און מיין ליבן ברודער מנחם מענדל אַקערמאַן. ביידע זענען אין בליענדיקסטן עלטער ווי העלדן אומגעקומען על קידוש השם. געהייליקט זאָל זיין זייער אַנדענק.

איך בין געבליבן אינגאַנצן עלנט, איינע אַליין. יעדע מינוט און רגע האָט אויף מיר געלויערט דער טויט. איינמאַל געפינענדיק זיך איינע אַליין אויפן פעלד, אין אַ ווינטער־טאָג, אין חודש יאַנואַר, בעת די גרעסטע פרעסט האָב איך זיך נישט געפונען קיין אַרט און נישט געהאַט וווּ צו אַהינטאַן מיין פנים פאַר צער און ווייטאַק. מיין קערפער איז געווען פאַרשטייפט פון הונגער און קאַלט, און כ'האַב זיך געשלעפט איבער פעלדער און שטעגן און יעדע וויילע האָט זיך מיר געדאַכט, אַז אַט גיי איך אָפּגעבן מיין נשמה צום גערעכטן און אייביקן ריכטער, וועלכער האָט זי מיר געגעבן, כ'פאַל דאָן אַנידער אויף דער ערד אַ גרייטע אויף דער לעצטער מינוט.

אָבער גֵּט וויל נאָך נישט אָנעמען מיין נשמה. דאָן הויב איך מיך
לאַנגזאָם אויף און קוק זיך אום אין אַלע זייטן ווי זוכנדיק לינדערונג און
טרייסט, ווייל ס'נויטיקט זיך אַזוי שטאַרק מיין האַרץ אין טרייסט און לינד-
ערונג. און מיין צונג הויבט זיך אָן צו באַוועגן, זי וויל זיך פאַרקלאַגן פאַר
גֵּט. כ'קען אָבער נישט אַרויסברענגען קיין קלאַנג, ווייל שטום און פאַראַ-
ליזירט זענען מייע גלידער פון לידן. פון צייט צו צייט רייסט זיך אַרויס
אַ שלוכץ ספּאַזמאַטיש ווי פון אַ חושך־לאַבירינט אין אַ טיפן קעלער פון
יסורים. ס'אַמערן אין מיר טענות קעגן דער באַגאַנגענער עוולה. ס'בלור
טיקט מיין איינזאַמקייט און קלאַגט אָן אויפהער.

דאָס בלייבן אומפאַרגעסלעכע מינוטן אין מיין לעבן. אין יענער צייט
איז געשאַפן געוואָרן אין מיר דאָס ערשטע ליד: „עלנט־איינזאַם“, וואָס
איך וועט אויסקומען צו ליענען אין אָנהויב פון דער זאַמלונג.

אין אַט דעס ליד ווענד איך מיך צום הימל און צו ערד, צו זון, לבנה
און שטערן, נאָך טרייסט און לינדערונג. נאָר קיינער פון זיי קען מיר נישט
געבן קיין טרייסט. כ'בלייב שטום אין מיין צער און אומגעשטילט; כ'פאַר-
קלאַג זיך נישט קיינמאַל פאַר קיינעם, פאַל איך דאָן צו צו גֵּט און אַ געבעט
רייסט זיך אַרויס פון מיר:

גֵּט מיין איינזיקער, דו, וואָס האָסט מיך גערעטעט און אָפּגעהיטן פון
טויט און דורך דעם באַוויזן, אַז כ'האַב ביי דיר אַ זכות, דערבאַרם זיך אויף
מיר און שענק מיר נאָך אַ מתנה פון דיין אוצר; שיק דעם טוי פונעם גן־עדן,
אַז ער זאָל אָפּפרישן מיין נשמה מיט טרייסט. באַהעל זי מיט דיין ליכט אין
איר קרישטאַל־זויבערקייט, ווייל געלייטערט איז זי פון לידן און פיין.

„בינד אויף מייע גלידער, אַז זיי זאָלן זיך קענען

באַוועגן און אויסדריקן מיין צער.“

מיין צונג איז פאַרשפאַרט צווישן די פאַרהאַקטע ציין. און מייע הענט
זענען געליימט און באַוועגלאָז. — גיב אין זיי אַריין דיין רוח חיים, אַז זיי
זאָלן קענען פאַרשרייבן אויף דורות אַ ליד, וועלכע וועט אויסזינגען און
דערציילן די טיפּסטע לידן מייע אין קלאַנג. אַ ליד פון אַ האַרץ אויסגע-
פּרוּווט אין געוויטערן, אין גרויל און אין פלאַם. זאָל אַט דאָס ליד מייע
בלייבן אַ מאַנומענט און אַ זכרון אויף אייביק פון דעם, וואָס איך און מיין
פאַלק האָבן געליטן. אַן עדות אין שריפט, פון פיין און פון גרויל, פון צער
און פון טרויער.

ר ב ק א ק ע ר מ א נ .

פאַעמען און לידער פון פֿיין

עלנט-איינזאם

עלנט-איינזאם, אינגאנצן אליין
בין איך ווי א פארוואַרפענער שטיין,
אין שנידיקער קעלט, אין פראַסטיקן געוויטער.
שטיי איך איינזאם און ציטער.

ס'פליסן אָן אויפהער מיינע געוויינען;
קיין טרייסט נישט צו הערן פון קיינעם,
טאַטע, מאַמע, שוועסטער! ברודער!
כ'ווענד מיך צו אייך אין קאַשמאַר-גערודער.

צי גרייכט נישט צו אייער הייליקן שטאַפל
דעם יתומ'ס טרער און זיין צאַפל?
קענט איר נישט דעם וועג געפינען,
אינעם נעפל פון טרערן וואָס רינען
פון מיינע אויגן אין שמאַך און אַנמאַכט
אָן אויפהער, טאָג און נאַכט —

קענט איר נישט דעם וועג געפינען
צו די ליכטיקע פליגלען פון דער שכינה,
און ביי איר אויסבעטן אַ טראַפּן שייך,
צום יתומ'ס האַרץ אין פיין?

צו זענען פאַר אייך פאַרהוילן מיינע גיהנם-ליידן?
זעט איר נישט ווי דער בלאַנק פון שרעק און קעלט
און מיין לייב טוט זיך אַריינשניידן!

און איר זעט דאָך ווי איך בין געבליבן אַליין
אויף דער גרויסער ערד שטיין
און ווייס נישט ווהיין צו גיין.

אינמיטן פון אַ וויסטן פעלד,
און נאַקעטקייט און קעלט,
כ׳שטיי און קוק צו אַלע עקן פון דער וועלט;

— אַ וועלט וואָס דו ביסט אַזוי גרויס,
נעם מיך, — בעט איך דיך, — אין דיין שויס.

— פאַרנעם מיין ציטערדיק געבעט,
— שענק מיר אַ לאַסקע, אַ גלעט,
— כ׳שיק צו דיר מיין לעכצנדיק וואָרט;
— גרויסע וועלט! האַסטו נישט פאַר מיר קיין אַרט?

נאָר אין שוויגן פאַרזונקען און שטום
בלייבט די וועלט אַרום.

דאָן האָב איך מיין בליק מיט געבעט
צו הימלען געשיקט: הימלען איר זעט
מיין פיין און מיין פלאַג,
איר קוקט אויף מיר נאַכט און טאָג.

שיקט אויף מיין פאַרצאָגט געזיכט
אַ לינדערונג-שטראַל פון אייער ליכט.

נאָר הימלען קערן אָפּ פון מיר זייער בלוי ;
 זיי הענגען איבער מיין קאָפּ שטום און גרוי.
 זיי שיקן נישט קיין ביסל נחמה
 צו מיין פאַרטרויערטער נשמה.

הויב איך אויף מיין קאָפּ צו דער זון אין העלן שיינען,
 כ'שריי צו איר אויס פון דער טיף פון מיינע פיינען ;

„קוק אַראָפּ אויפן געפלאַגטן ישראל'ס קינד,
 וואָס וואָרגט זיך מיט זיין וויי און ווינד,
 זאָלן דינע טרייסט־שטראַלן
 אויף מיין יאָמערדיקן האַרץ פאַלן“.

אַבער די זון אין אַ כמאַרע באַהאַלט
 איר ליכטיק העל־צעשטראַלט געשטאַלט.
 ווי זי וואַלט זיך געשעמט
 מיט מיין האַרץ, וואָס איז אין צוואַנגען פאַרקלעמט.

„שטערן, פינקלדיקע שטערן
 אפשר וועט איר מיין געבעט דעהערן?“

פאַלן זייערע שטראַלן אויף מיין געזיכט
 און ס'זאָגן די שטערן מיט אַ פינקל פון ליכט,
 כ'זאָל מיט אַ פרומער כונה
 זיך ווענדן צו דער לבנה.

„לבנה אין זילבער־פעדים, בלאַסער פינקל פון דער נאַכט ;
 אין דיר איז דאָ אַזויפיל צויבער און מאַכט.
 אפשר וואַלסטו אין מיין פינצטער געמיט אַריינגעבליקט
 און דאַרט דיין טרייסט אַריינגעשיקט.“

אָבער די לבנה אין וואַלקנס פאַרגייט ;
 און דאָך הער איך אירע לעצטע, מילדע רייד :
 מיין ליכט האָט נאָר מאַכט
 איבער שוואַרצקייט פון נאַכט.

«כ'שיק מיין אַטעם-הויך פון דער הייך
 פון שטראַלן און זילבער-בלייך.
 »אויף באַרג און אויף טאַל,
 ס'קען אָבער מיין ליכט נישט גרייכן
 צום מענטשלעכן יאַמער-טאַל.

דו, עלנט מענטשן-קינד,
 פאַר'תומט אין זיין וויי און ווינד,
 ווייסטו דען נישט צו וועמען
 דו זאָלסט הויבן דיינע ברעמען ?

ווייסטו דען נישט ווער ס'קען דעם חושך פאַרטרייבן,
 און דיר לעבן און טרייסט פאַרשרייבן ?
 ווענד דיין בליק צום גרעסטן, צום האַר פון די וועלטן ;
 קער זיך צו אים, פון דיינע פינצטערע געצעלטן.

נאָר אויף אים זאָלסטו קוקן,
 און צו אים אַליין קניען און בוקן,
 צו אים פאַל מיט געוויין ;
 ער קען דיר העלפן אין דיין פיין.
 ער ! נאָר איינער אַליין.

כ'גיי אין פינצטערניש פאַרטראַכט,
 ס'טוליעט מיך די שוואַרצע נאַכט.
 די אויגן בלאַנדזען און זוכן ווייט
 די גלידער זענען מיר פאַרשטייפט
 דורכגעגאַנגען פעלד און שטעג

כיגיי און טראַכט פון לעצטן וועג
 דאָס האַרץ אין מיר פאַרקלעמט, פאַרביטערט,
 מיין מויל עפנט זיך און ציטערט
 כּפּאַל אַנידער צו דער ערד

און ג־ט, מיין לעצטע תפילה הערט.
 כּיִקלאַפּ זיך אין מיין האַרץ על חטא
 און מורמל שטיל מיין לעצט געבעט:

„גרויסער ג־ט
 וואָס אַליץ באַשאַפן האָט.
 דו, וואָס טוסט נאָך אין מיר געדענקען
 טוסט מיר נאָך דאָס לעבן שענקען.

דו, וואָס קענסט ניסים באַווייזן;
 טוסט יעדן ווערמל שפּייזן.
 הער צו מיינע רייד און פּלאַג.
 פאַרנעם מיין פּלאַטערדיק צוואַג.

כּוועל צוריק הייליק האַלטן
 דיין תורה און דיינע געבאָטן,
 וואָס זענען געוואָרן אין געוואַלטן
 אין בלוט און אין פייער צעטראַטן.

כּוועל מיך אין מיינע טרערן וואַשן
 און דעם זוים פון דיין תורה קושן.

פּאָטער דערבאַרמדיקער ג־ט מיינער,
 נאָר דו קענסט מיר העלפן: אויסער דיר — קיינער.
 פאַרגיב מיר מיינע זינד,
 און נעם מיך צוריק פאַר אַ קינד!

טו מיינע ווונדן היילן!
און איך וועל דיינע ניסים דערציילן.
איך וועל דיר געטריי אזוי דינען.
איך וועל דיר פאר יעדערן רימען.
עס וועט פאר מיר קיין זאך נישט שווער זיין,
אך! העלף מיר! העלף! אין מיין שרעקלעכער פיין.
ווייל געבליבן בין איך פאר'יתומט ווי א שטיין.
און העלפן קענסטו נאר ג'ט אליין.

און הימל צעעפנט זיינע טויערן פריי.
און לאזט אריין דעם יאמער-געשריי.
ווייל נאר דעם יתומ'ס טרערן קענען גרייכן
צום פסא הכבוד און צו די ג'טלעכע הייכן.

צו דער פרייהייט

פרייהייט, פרייהייט איך בענק צו דיר.
ווייל פארשטעלט ביזטו פאר מיר.
און פארצוימט פון אלע זייטן.
כיבענק צו יענע גוטע צייטן.

אך, יענע ליכטיקע און העלע צייט,
וואָס איז פון מיר אַוועק אַזוי ווייט.
זי איז פון מיר פאַרשוונדן,
אין האַרצן איבערגעלאָזט אַזוי פיל ווונדן.
צי וועט זי קיינמאַל שוין נישט קומען?
איז זי אויף אייביק אַוועקגעקומען?

דאָס בלוט אין מיר שטורעמט, רופט,
כיוויל אויך אַ ביסל לופט,
גלייך מיט אלע פייגל, גראָזן.
פאַרוואָס האָט מיר די פרייהייט פאַרלאָזן?

כיוואָלט געוואָלט פליען איבער טייכן, ימען,
כדי דאָרט פאַרגעסן מיין טאַטן און מיין מאַמען.
מיין ברודער און מיין שוועסטער —
אלע מיינע טיערסטע און בעסטע.

אָבער ניין! דאָס וועט קיינמאָל נישט פּאַסירן,
סיידן ווען כ'וועל זיך מער נישט קענען רירן,
ווען מיין לייב אין דער ערד וועט קילן,
ווען איך וועל קיין ווייטאַק מער נישט פילן.

און אַזוי איז עס געשען!
כ'וועל אייך קיינמאָל מער נישט זען?
טייערסטע מיינע,
טאַטע־מאַמע שיינע!

ווער איז נאָך אַזוי גוט ווי איר?
איר זענט דאָך טייערער פון אוצרות אָן אַ שיעור!
און איידער כ'האַב זיך אומגעקוקט —
האַט מען צוגענומען אייך: מיין גליק,
אין איין אויגנבליק.

און גלייך מיט אייך האָט מען ס'לעבן צוגענומען
ביי מיין בעסטן פריינט. ער איז דאָן אויך אומגעקומען.
ער איז געווען מיין טרוים, מיין איינציקער שטרעבן.
אין מיר האָט ער געזען זיין גליק, זיין לעבן.

ער איז געווען יונג און שיין,
איידל, ציכטיק, ס'איז גאָר זיין גלייכן נישט געווען.
און ער איז אַוועק מיין בעסטער פריינט
כ'האַב אים פאַרלוירן...
דאָס האַרץ אין מיר בלוטיקט, וויינט.

אָבער באַלד הילט מיך איין טרויער ווידער,
ווייל כ'דערמאָן זיך אין מיין שוועסטער און מיין ברודער.
שוועסטער, ברודער, ווען איר זאָלט וויסן ווי מיין צער איז גרויס!
ס'ווייסט נאָר דער באַשעפער בלוזן!

ווי פינצטער איז מיר אָן אייך מיין לעבן ;
 כ'האַב קיין טאָג, כ'האַב קיין נאַכט,
 כ'גיי אַרום פאַרשמאַכט, פאַרטראַכט !
 אָן אויפהער יאַמערט אין מיר דאָס וואָרט :
 שוועסטער, ברודער, ווער פאַרבייטן וועט מיר אייער אָרט ?

ווער וועט מיר געטריי אַזוי זיין ?
 איר האָט מיך איבערגעלאָזט איינע אַליין.

כ'בין נישט אימשטאַנד מיין טרויער אין ווערטער אויסצודריקן
 איך זע אייך אומעטום זוכנדיק אַ תיקון.
 ווען כ'גיי שלאָפן בעט איך, אין חלום קומט צו מיר,
 ווייל כ'בענק, כ'בענק אָן אַ שיעור.

מיין מאַמען דערשאַסן, מיין טאַטן — פאַרברענט,
 מיין שוועסטער און ברודער — דערמאַרדעט, געשענדט
 איך טו שוין פאַרגעסן מיין טאַטן און מיין מאַמען.
 ווען איך דערמאַן זיך, ווי אַזוי מען האָט מיין שוועסטער
 און ברודער דערמאַרדעט צוזאַמען.

און איך לעב ? כ'גיי אַרום געזונט ?
 אָבער ? צו קען איך געפונען היילונג פאַר מיין ווונד ?
 די ווונד ! די ווונד ! ווי גרויזאַם איז זי !
 ווי היילונג געפינט מען ? וווּ איז זי וווּ ?

און עס איז פאַראַן פאַר איין מענטש אַזוי פיל לידן ?
 און איך לעב ? הגם כ'האַב זיך געמוזט מיט מיינע
 טייערסטע שידן ?
 אָבער מיין לעבן האָט פאַרלוירן זיין ווערדע,
 ווייל די חשיבות פונעם לעבן האָט מיר באַרויבט דער מערדער !

מיט אונדזער בלוט זיך אָנגעזויפט,
 מיט אונדזערע קרבנות אָנגעגעסן.
 עס האָבן זייער הונגער — דורשט געשטילט
 די געסטאָפּאָ און „עס-עסן“.

מיט אונדזערע קינדערלעכס בלוט זיך געטון אָנוויגן,
 יונגינקע קינדערלעך אין ריינקייט דערצויגן.
 זיי אויסגעטון נאָקעט, געשטעלט צו די ווענט,
 און דערנאָך אין קרעמאַטאָריום פאַרברענט.

אוי, ג'ט פון די וועלטן!
 ווי קען מען דעם ווייטאָק באַוועלטן?
 ווי קען מען צוקוקן?
 אויף אומשולדיקע קינדערלעכס דערשראָקענע בליקן?

פאַרנעם דעם יאַמער פון יעדן קינד באַזונדער
 זע ווי מען ברענגט זיי אום
 אַלץ דערפאַר, ווייל זיי זענען יידישע קינדער!

דערפאַר נאָר! ווייל מיר זענען געטריי דיין אמונה געבליבן?
 און ווייל דו האָסט אונדז פאַר דיין פאַלק אויסגעקליבן?
 דערפאַר! ווייל מיר זענען געבליבן געטריי דיין געבאַט
 און מיר ווילן נישט קענען קיין אַנדערן ג'ט?
 דערפאַר ברענגט מען אונדז אום מיט אונדזערע קינדער?
 מ'קוילעט, מ'שעכט ווי אומשולדיקע רינדער?

דאָס גייט דאָך אַריבער דעם מענטשנס פאַרשטאַנד
 צו קענען באַגרייפן מיטן געדאַנק.
 ג'ט! שווייג נישט! הויב אויף דיין מעכטיקע האַנט
 און נעם זיך שוין אָן פאַר אונדזער ווייטאָק און שאַנד.

באַצאָל אים דעם שונא, אונדזער רוצח,
 צעשמעטער אים און ווייז אים דיין כוח,
 שענק נישט די עולה פון די אומשולדיקע קינדער.
 אַנטפלעק שוין דיין כוח און ווייז דיינע ווונדער,
 הער צו מיין געשריי! און עפן דיך הימל!
 פאַרנעם מיין שטים אין יאַמערטאַל-געטומל.
 נישט אויף אונדזער פאַרדינסט זאָלסטו זיך איצט פרעגן,
 כ'בעט דיך מיין גיט! זיי נישט דאַקעגן
 טו עס פאַר דיין הייליקן נאַמענס וועגן.

פון שטאַל זענען מיר פון אייזן און שטאַל.
 דאָס וואָס איז געשען קען נישט דער אַמאַל;
 אונדזערע זיידעס און עלטער-זיידעס האָבן נישט דורכגעמאַכט
 אַזאַ בלוטיקע און פינצטערע היטלער-נאַכט.
 ס'האַט קיינמאַל די וועלט דאָס נישט געזען,
 מ'זאַל אַזוי מאַרדן מענטשן אָן אַ פאַרוואָס און פאַרווען.

איך לעב! איך לעב! אָבער מיין לעבן איז ווי נישט געלעבט
 ווייל כ'האַב דאָס אַלץ דערלעבט.
 דאָס אַלץ וואָס ס'איז געשען
 האָבן מיינע אויגן צוגעזען
 כ'בין געזען אינמיטן,
 ווען מיין פאַלק האָט געליטן.

דעריבער איז פאַרגאַנגען אויף אייביק מיין פרייד
 און מיין מוט.
 ווייל די גליענדע שפּיז איז געבליבן שטעקן
 אין מיין בלוט.

געשריבן אין באַהעלטעניש אין בונקער
 בעת דער מלחמה.

אין ליימיקו גרוב

כ'ליג איינע אליין אין גרוב פון ליים.
כ'האב קיינעם נישט, כ'האב נישט קיין היים; —
קיינער איז ארום מיר איצט נישטאָ;
ווי לאַנג ציט זיך די שעה!

כ'מורמל נאָר דאָס איינציקע וואָרט:
„דער טאָג שטייט אויף איין אָרט“.
כ'טו נישט מער נאָר כ'זאָג און כ'זאָג
„ווי לאַנג ציט זיך דער טאָג“.

די שמאַלע, ליימיקע גרוב, —
דאָס איז מיין איינציקע שטוב.
נאָר כ'בין דאָ באַוואָרנט פון נויט, —
ווייל איינער אַ מאָן ברענגט מיר ברויט.

אַ שיינער, יונגער ערנסטער מאָן, —
האָט זיך איינגעשפּאַנט אין חוב־געשפּאַן;
ער האָט רחמנות אויף מיר און ער וויינט,
ער איז אזוי שוואַרץ און באַחנט.

ער קומט צו מיר יעדן אויף דער נאַכט —
 און פרעגט וואָס איך מאַך
 ער דערלאַנגט מיר דאָס ברויט
 און גייט אַוועק, מער קיין וואָרט ער פאַרטרויט.

כ'טו נאָר מורמלען אין מיין ליימיקן גרוב :
 „מאַטעלע, קום צו מיין גרוב ;
 ברענג מיר ברויט ! ברענג שוין ברענג.
 אין מיין הונגער-גרויט געדענק.“

און תיכף הויב איך מיינע אויגן אויף
 שטייט מאַטעלע מיט אַ שטיק ברויט.
 ער דערלאַנגט מיר דאָס ברויט און זאָגט מיר שטיל :
 „בעט פאַר מיר ג-ט, בעט גאָר פיל.“

און בלייב דאָ קינד מיינס, און האָב נישט קיין מורא,
 איך מוז איצט אַוועקגיין
 דו בעט נאָר דעם בורא
 „ער וועט דיר העלפן, וועסט זען.“

„פאַטער אין הימל, דו ביזט פאַר מיר גוט
 דו שפייסט מיך און דיין חסד אויף מיר רוט,
 און דערפאַר ווייל דו געדענקסט אין מיר,
 וועל איך דיר לויבן אָן אַ שיעור.“

דיר קומט דער בעסטער און טיפסטער דאַנק
 פאַר דיין גרויסן געשאַנק.
 דו טוסט מיך היטן און שפייזן,
 דו איינער קענסט מיך אויסלייזן.

ג־ט פון אברהם, דו ביזט זייער גרויס!
 נאָר דו געוועלטיקסט בלויז.
 איבער דיר איז קיין ג־ט נישטאָ מער.
 כ־שיק דיר מיין אַנטציקונגס־טרער.

ג־ט פון ישראל, אונדזערער ביזט.
 דו ווייסט דאָך וואָס דו טוסט;
 דו שטראָפסט קינעם נישט אומזיסט,
 ווייל גערעכט זייער ביזט.

דו ביזט דערבאַרמיק, שטאַרק און גרויס,
 דו נעמסט פון צרות אַרויס,
 דו איינער העלפן קענסט מיר בלויז.
 אַך ג־ט! ווער גלייכט זיך דיר אויס? !!!

געשריבן אין באַהעלטעניש אין בונקער
 בעת דער מלחמה.

מיטעלע דער קעמפער

מיר באהאלטן זיך אויס שוין העכער צוויי יאר.
אונדזער געדאנק איז נאך אלץ לויטער און קלאר.
מיר זענען דא דריי קאמערצאדן,
מיט געדולד און דעם ליידן באלאדן.

עס גייט פארביי א טאג נאך א טאג ;
איינער צום צווייטן טוט יעדעס מאל א זאג ;
„וועט אונדזער לעבן שוין גרינגער נישט זיין ?
וועט שוין קיינמאל נישט קומען די זניקע שיינ ?“

אבער גלייך פארשטייען מיר, אז פון אונדזער זייט
איז נישט שיינ צו טראכטן אזוי אין אזא צייט.
צי דען טוט גיט נישט מיט אלץ אונדז באזארגן ?
ער קימערט זיך פאר אונדזער היינט און אונדזער מארגן.

מיט זיין כוח לעבן מיר נאך.
מיר פאסטן צוויי טעג אין דער וואך.
און טריפות צו עסן וואלט אויך נישט געווען קיין קונץ, —
נאר מיר עסן עס נישט און גיט איז מיט אונדז.

ס'פליסט פארביי אַ טאָג נאָך אַ נאַכט
און מאַטעלע גייט אַרום פאַרקלערט און פאַרטראַכט.
ער קלערט ווי אַזוי זיך נוקם זיין אין די שונאים.
ער וואַלט זיי צעריסן ווען ער זאָל קאַנען.

אויפן האַרצן איז אים אַזוי פינצטער און שווער ;
ער קאָן שוין נישט אויסהאַלטן מער ;
ווען ער דערמאַנט זיך אין די קינדער און דער מאַמען.
וואָס זענען אומגעבראַכט געוואָרן צוזאַמען.

ער וויל איצט מיט זיין אייגענע האַנט
אומברענגען דייטשן פאַר אונדזער בושע און שאַנד ;
פאַר אונדזערע טאַטעס און מאַמעס, שוועסטער און ברידער.
מיט דער שווערד וויל ער קעמפן, נישט
ליגן אין די גריבער.

ער טראַכט, אַז איצט איז געקומען די צייט,
אַזוי ווי ס'געפונען זיך פעפעראַווצעס* נישט ווייט
וועט ער צו זיי צושטיין
און מיט זיי קעמפן גיין.

ער גייט נאָר אַרום מיט דעם געדאַנק,
דאָס איז זיין לעצטער, אינערסטער פאַרלאַנג,
צו אַ דעסאַנטישע פאַרטיע שטרעקט ער אויס זיין האַנט
צו העלפן די דייטשן שלאָגן, פאַרטרייבן פון לאַנד.

אַבער נעבן אים געפינט זיך אַ מיידעלע אַ קליינס,
פרום און באַשיידן, געהאַרכזאַם און פיינס,
און צו איר רעדט ער אָפט מיט שמאַרץ :
„רבקהלע, ווי ס'זידט און קאַכט אין מיר דאָס האַרץ!“

* פּוילישע אַרבעטער־פּאַרטיי.

און זי פרעגט אים: „וואָס איז מיט דיר?
פאַרוואָס זאָרגסטו אַזוי און רעדסט אַזוי צו מיר?
דו דאַרפסט זיך אויף גיט פאַרלאָזן,
ער וועט קיין צרות אויף אונדז נישט דערלאָזן.

רבקהלע טייערע, — ענטפערט ער, — ביזט גערעכט;
„נאָר איך בין פון אַ פלאַם פייער פאַרצערט.
„דאָס פייער פון האָס און נקמה
קאַכט אָן אויפהער אין מיין נשמה.

שלאָגן דעם שונא איז מיין איינציקער ציל און שטרעבן.
„כ׳בין גרייט דערפאַר אַפילו אָפגעבן מיין לעבן,
„כ׳וועל זיך מיט דיר געזעגענען אַ צינד,
בלייב געזונט, מיין טייער קינד“.

אַבער זי טוט אים בעטן און וויינען,
פון איר געזיכט קען מען דעם צער לייענען,
זי די טרערן ווישט און ווישט
און זאָגט אים: מאַטעלע! גיי נישט! גיי נישט!

ברויט מיט וואַסער זאָלסטו דאָ עסן, —
ווייל דאָרט קענסטו נאָך אין יידישקייט פאַרגעסן.
הער צו מיינע ווערטער, מאַטעלע פיינער,
פאַר אונדז וועט זיך אָננעמען דער באַשעפער נישט קיינער“.

ער בלייבט אַבער פאַרעקשנט ביי זיין ווילן.
ער מוז דעם דורשט פון זיין בלוט אין בלוט קילן.
„בלוט פאַר בלוט“,
ס׳פעלט אים נישט קיין מוט.
און די געלעגנהייט האָט ער אַ צינד
„פאַרבלייב געזונט, מיין טייער קינד!“

און זי גיט אים אַ ווונטש און אַ ברכה.
זיין וועג זאָל זיין מיט גליק און הצלחה.
ס'קלינגט אים נאָך אין אויער איר לעצט וואָרט:
„דערשיס פיל דייטשן, קום צוריק אויף דעם אָרט“.

און דאָן לאָזט ער זיך אַוועק אין וועג;
פון געלטשעוו ביז יאַנאַוו אין עטלעכע טעג. —
דאָרט טוט ער אָן אַ גרינעם מונדיר;
ער באַקומט אַ ביקט און מאַשין-געווער.

ער טרעט אַריין אין אַ רייטער-באַטאַליאָן.
קיין יידן-פראַגע זעט מען דאָרט נישט אָן.
ייד אָדער נישט-ייד — אַלע זענען דאָרט גלייך;
נישטאָ קיין אונטערשייד צווישן אַרעם און רייך.

צו די יאַנאַווער וועלדער מאַרשירן זיי ווידער:
אויפן וועג זינגען זיי מונטערע לידער.
נישטאָ צווישן זיי קיין איינער קיין מידער;
זיי אַלע באַלעבט איין אויסגעשריי:
„מיט היטלערן נידער!“

אַ האַלב יאָר האָט ער אין די וועלדער פאַרבראַכט.
און ווען ער האָט געזעטיקט זיין בליק מיט דייטשן
הרוגים, וואָס ער האָט אומגעבראַכט
מיט זיין אייגענער האַנט אין שלאַכט.
דאָן קומט ער צוריק צו זיין קליינער, פון גיט באַוואַכט.

צוריק טוט ער אויף אַ פערד רייטן.
מען אַנטלויפט פאַר אים פון וועג דעם ברייטן.
ער טוט שוין שרייען פון דערווייטנס.
מען הערט אַ ווידער-קול פון אַלע זייטן.

„רבקהלע קליינע,
 „אינציקע מיינע.
 „כ'קום פון אַזוי ווייט
 „צו דיר מיט פֿרייד.

„ס'האַט זיך געשטילט אין מיר דער צאַרן.“
 „דיין ברכה איז מיר מקוים געוואָרן.
 „כ'האַב געלינדערט מיין ווייטאַק און שאַנד;
 צען דייטשן, איינער נאָכן אנדערן,
 געפאַלן זענען פון מיין אייגענער האַנט“.

כ'באַגריס דיך, מיין העלד, וואָס צווישן העלדן ביזט געווען.
 „כ'האַב אין דיר גלייך אַ קעמפער געזען.
 „איצט וועל איך דיר, מאַטעלע, נאָך אַ ברכה געבן;
 רייך און פֿרעכטיק וועט זיין דיין לעבן.

„און אַזוי ווי איך זאָג, אַזוי וועסטו זען“,
 „וועט עס אין קורצן געשען.
 „דו וועסט ווידער אַוועק ווייט.
 אַבער דאָסמאַל, מיט שמחה און פֿרייד.
 „דו וועסט מיט דער שיף איבערן וואַסער שווימען
 „צו דיין אינציקן טאַטן, וועסט בשלום קומען.“

— „אָך! ווי דערלעבט מען שוין די דאָזיקע מינוט
 „און דיר, מיין קליינע, נעם איך מיט,
 מיין טאַטע וועט געוויס וויינען און קלאָגן,
 כ'וועל אים אַבער איינשטילן, טרייסטן, און זאָגן:

— „טאַטע, מיין טאַטע, קלאָג מער נישט און נישט וויין,
 „וואָס כ'בין דיר געבליבן איינער אַליין.
 „בעסער הייב אויף דיין בליק מיט גלויבן,
 „גיב אָפּ אַ שבח דעם, וואָס זיצט אויבן.

„ווייל וויסן דארפסטו, אז דיין זון, קליינער מענטש
 האט א גרויסע גאר זכיה,
 ווייל ער איז געבענטשט.
 „געבענטשט זענען מיר, די וואס זענען לעבן געבליבן,

„און נישט אין דער ערד געווארן פארטריבן,
 „נאר לעבן צו בלייבן זענען מיר געווארן אויסגעקליבן.
 „האבן מיר חשיבות ביי ג-ט דעם ליבן,
 „אך, רבקה! עס טוט זיך מיר שוין דער קאפ מישן

„ווי אזוי איך וועל זיך מיט מיין טאטן האלדזן און קושן,
 „ווי טרויעריק וועט מיר זיין, כוועל אים מוזן איבערגעבן,
 „אז פון אונדזערע אלע קינדער, בין איך נאר
 איינער געבליבן לעבן.

צו ג-ט

וואָס פאַרלאַנגסטו, אונדזער האַר, פאַר דייע גרויסע געשאַנקען?
וואָס באַגערסטו פאַר דיין גוטס
וואָס דו שענקסט אָן אַ צאַל?
פאַר דיר איז קיין באַהעלטעניש נישטאַ; קענסט די טיפסטע געדאַנקען
ווייל אומעטום ביזטו דאָ.

אין ים און אין דער לופט.
אין הימל און אויף דער ערד.
דער גאַנצער באַשאַף צו דיר געהערט;
און די וועלט מיט די סודות אין איר, —
אַלץ איז אין דיר.
טאַלן און בערג, —
זיי דערציילן דיין ווערק
איבער ימים און לענדער —
דו ביזט אָן אַן ענדע.

וואָס פאַרלאַנגסטו? וואָס קומט דיר, מלך פון דער וועלט?
ס'קען דאָך דער מענטש דיר נישט צאַלן מיט געלט?
נישט דאָס קען דאָך זיין דיין לוינ און שכר
מיין קעניג! מיין האַר!

זילבער און גאלד ? נישט דאָס איז דיין פאַרלאַנג.
 דאָס קען נישט זיין פאַר דיר קיין געשאַנק.
 ברייליאַנטן ? דיאַמענטן ? דאָס אַלץ איז דאָך דיין,
 דערמיט האַסטו געהייסן דעם מענטש באַצירט זיין.

טאָ מיט וואָס זאָל איך דיר באַצאָלן מיין האַר, מיט וואָס ?
 פאַר דיין חסד און גוטס, וואָס דו טוסט אָן אַ מאָס ?
 מיט וואָס זאָל איך קליינער מענטש, וואָס טוט אויף דער ערד וויינען,
 דיר אויסדריקן מיין דאַנק, דיר צאָלן, באַלוינען ?

כ'קען דיר נאָר אָפּפערן מיין גשמה,
 און פון אירע טיפענישן דאַנקען אויסדריקן,
 און לויב־געזאַנגען דיר שיקן.
 נאָר כ'פיל, אַז דאָס איז נישט גענוג פאַר מיר,
 כ'קען נאָך דערמיט נישט צאָלן מיין חוב צו דיר.

און ווי כ'זאָל דיר נישט דינען ;
 ווי כ'זאָל דיך נישט רימען,
 ווי כ'זאָל דיך נישט לויבן,
 און דיין גרויסן נאָמען דערהויבן —
 אַלץ וועל איך דיר נאָך נישט קומען אַנטקייגן ;
 און אויף אייביק אַ חוב שולדיק בלייבן.

ג'ט ! ג'ט !
 ווער גלייכט זיך דיר אויס ?
 ווער איז נאָך ווי דו, אַזוי אַלמעכטיק און גרויס ?
 ווער איז נאָך ווי דו אַזוי הויכוירדיק און שטאַרק ?
 אויף דיינס אַ באַפעל ווערט דאָך צעמאָלן אַ באַרג !

לויט דיין פאַרלאַנג האַט זיך דער הימל געשיידט פון דער ערד ;
 און אַלץ אויף דער וועלט האַסטו מיט חכמה פאַרקלערט.

דעם הימל האָסטו מיט ליכטיקע שטערן באַשיינט ;
 און ווען די ערד אַ נאַקעטע האָט פאַרשעמט געוויינט,
 האָסטו זי צוגעדעקט מיט אַ גרינער קלייד
 פון גראַז און געשיקט צו איר די פֿרייד
 פון בלומען און מיט אַלע פאַרבן באַמאַלט אויף איר באַרג און טאַל.
 און ווי מיט קטורת אויף אַ מזבח,
 האָסטו זי באַשאַנקען מיט אַ ריח ניחוח.

אַלץ האָסטו באַשאַנקען מיט חן,
 אַלץ דאַרף דיר דאַנקבאַר זיין.

אַבער וווּ זענען זיי ? די מבינים ? וווּ זענען ?
 ווען וועלן זיי דײַך בורא, שוין אַלע דערקענען ?
 ווען וועלן זיי אויפהערן דײַך צו דערצערנען ?
 און דיינע געבאַטן האַרכן און לערנען ?

ווייל ג־ט איז דערבאַרמיק און וויל זיינע קינדער נישט שטראַפֿן.
 ער לאָזט שטענדיק די טויערן פון תשובה אָפֿן.
 ער באַגערט צו פאַרגעבן, מבטל צו זיין די גזירה
 ווען אַבער דער זינדיקער טוט נישט קיין תשובה
 דאַן האָט ג־ט נישט קיין ברירה.

ג־ט טוט קיינמאַל נישט קיין אומרעכט,
 ער און זיין משפט איז שטענדיק גערעכט.
 יעדער איינער פאַרשרייבט זיך מיט זיין האַנט זיינע טאַטן,
 און קיין אייגענע שריפט, קען מען קיינמאַל נישט פאַראַטן.

דעריבער לאָמיר שטענדיק געדענקען, אַז מיר זענען דער בחיר העמים,
 לאָמיר אים אַלע לויבן צוזאַמען ;
 לאָמיר צוזאַמען אונדזער ג־ט לויבן.
 לאָמיר זיין גרויסן נאַמען דערהויבן.
 לאָמיר זיך טון מיט אים אַלע רימען.
 לאָמיר אַלע געטריי אים דינען.
 לאָמיר אים שבח און כבוד אָפֿגעבן,
 פאַר זיין הייליקן נאַמענס־וועגן.

און ער דערפאר וועט אונדז באשיינען, דערהויבן.
אלע פעלקער וועלן דערקענען דאָס איינציקע גלויבן,
קיין שונא וועט אויף אונדז נישט האָבן קיין שליטה,
קיינער וועט אונדז נישט קענען פירן צו דער שחיטה.

גײט וועט דערפילן דעם צוזאָג צו אברהם זיין קנעכט,
ישראל וועט דערווערבן זיין אייגענע רעכט.
אויפהערן וועט דאָס בלוט זיך צו גיסן,
גײט וועט זיין צאָרן איינשטילן
און וועט זיינע אלע הבטחות דערפילן.

ווען מיר, די קינדער פון ישראל,
וועלן אים דינען ווי אַמאָל ;
וועלן זיך צו אים מיט לייב און זעל באַקערן
און אייביקע טריישאָפט אים שווערן.

דעריבער רוף איך צו איך אלע און צו יעדן באַזונדער :
הערט אויס מיינע רייד ישראלס קינדער,
אַזוי לאַנג ווי איר לעבט און ס׳שלאָגט אין איך גײט אַטעם,
מיינט אויס די וועגן פונעם שטן ;
פאַרלאָזט נישט, פאַרגעסט נישט אייער גײט דעם באַשעפער,
דעם איינציקן דערלייזער, פאַרזאָרגער און רעטער.

באַרעכנט זיך, טוט נאָר אלע אַ קלייניקן טראַכט,
אַז איבער איך וואַכט אייביק די גײטלעכע מאַכט.
נעמט זיך נישט איבער מיט רייכטום, שטאַלצירט נישט מיט געלט,
דערמאָנט זיך אין שכר פון דער אייביקער וועלט.

אייער חוב איז צו ליבן אייער לאַנד און אייער גײט ;
און קיינמאָל נישט צו פאַרלייקענען זיין הייליק געבאָט.
פאַרלאָזט נישט די תורה, אייער ליכטיקע קרוין ;
געדענקט אין דעם אוצר פונעם אייביקן טרוים.
מיט אַ מונטערן גייסט הויבט זיך אלע אויף,
צו דערפילן געטריי אייער הייליקן חוב.

תורה

תורה, א. תורה דו פראכטפולע תורה,
וויפל חכמה און לערע, וויפל גוטס און א שיעור
וויפל שיינקייט און גרויסקייט, לויטערקייט און געדאנק
געפין איך אין דיר.

א. תורה, דו גיטלעכער געשאנק,
א קען מען דען אפשאצן דיין ווערט און דיין פראכט?
אין דיר שטראלט דאס ליכט
פון דער הייליקער מאכט.

תורה, דו שיינענדיק ליכט,
אומציילבארע פערל, אוצרות און א שיעור
לויטערער קוואל, דערקוויק פון מיין הארץ, —
געפין איך אין דיר.

דו ביזט דאך צום מענטש פון גיט געגעבן,
פאר זיין וויל און זיין לעבן.
כדי ס'זאל באכגיין זיין גוף
דעם אויבערשטנס געבאט און זיין רוף
און דורכן גוף זאל וויל זיין דער נשמה,
ווייל די תורה איז פון גיט די בעסטע מתנה.

א מתנה ווי מען קען געבן דעם טייערסטן קינד.
 דעריבער האלט זי ערלעך
 און לאז זי נישט פאלן אין קיין שטורם-ווינט.
 אין ליד, און אין פלאג, אין וואסער, אין פייער,
 בלייב איר געטריי ווייל דיין לעבן איז דאָרט
 אין איר יעדן שטראַליקן וואָרט.

געפינען וועסטו אין איר דעם זיכערסטן שוין,
 הערן וועסטו פון איר דעם נוצלעכסטן ראָט.
 אַלץ וואָס דיין נשמה פאַרלאַנגט
 אַ, תורה, דו בעסטער געשאַנק.

א היילונג ביזטו צו דער פאַרווונדעטער נשמה.
 א היילונג, אַ באַלזאַם פאַרן מענטשנס געמיט,
 אַ, נעם זי קינד מיינס! נעם אָן איר נחמה
 און גיי אין אירע געבענטשטע טריט!

און ווען כ'לעכץ צו איר אין בענקשאַפט און שמאָך.
 און ווען ס'דורשט מיין נשמה צו דער הייליקער זאָך.
 צו דער תורה, ווייל כ'האַב זי נישט געלערנט שוין לאַנג,
 ווי לייך איך דאָן, און ווי ס'טוט מיר באַנג!!!

און ווען כ'נעם די תורה, די הייליקע תורה
 און טוליע זי צו ווי מען טוליעט אַ קינד
 און עפן זי אויף און לערן אין איר,
 ווי לייכט ווערט מיר געשווינד.

ווייל ס'טריפט דאָן טרייסט אין מיר אַריין.
 יעדן חושך צעטרייבט איר העלקייט און שיין.
 און מיט די שענסטע און זיסטע מעלאָדיעס
 און טענער וויגט זי מיך איין.

עס ווערן אַראָפּגעוואָרפֿן אַלע מיינע קייטן.
ס'אַנטלויפט דער אומעט פאַר איר העלקייט און שוין,
איך טו זיך אויס אויף אַ וויילע פֿון ליידן,
זי איינע צעטרייבט די וואַלקנס פֿון מיינ פֿיין.

אַ תּוֹרָה! תּוֹרָה, די אייביקע תּוֹרָה
הערלעכסטער געשאַנק פֿון דעם בורא,
אייביק זאָלסטו לויכטן דיינע קינדער דעם וועג,
און אויף אייביק זאָלסטו זיך איינקריצן אין יעדן האַרץ באַזונדער,
און געבענטשט זאָלן זיין דיינע נאַכגייערס טעג.

אייביק וויינט אין מ'ד דאס הארץ

איך האב געמיינט, אז יארן וועלן אוועק,
וועל איך פארגעסן דעם טרויער און שרעק;
ס'וועלן פרישע ווינטן פון נייע צייטן
די אלטע ליידן פארבייטן.

כ'האב געמיינט, אז יארן וועלן אוועק
וועלן זיי נעמען מיט זיך דעם ווייטאק דעם שווערן
און צו פלאג וועט נעמען אן עק,
ס'וועלן ליכטיקע טעג צו מיר צוריקקערן.

כ'האב נאר געמיינט, אז יארן וועלן אוועק
וועט מיט זיי אויך אוועק דער פינצטערער גור,
און ס'וועט אין דער צייט זיך אויסדעמפן מיין צער.

איך האב נאר געמיינט, איך האב נאר געגלויבט,
עס האט זיך מיר געדוכט, אז אזוי מוז עס זיין,
דאס הארץ פון פרייד בארויבט,
וועט אויפלעבן און צעפליקן דעם געוועב פון פיין.

אוי, שווער איז צו טראגן א קינד שווערע קייטן.
נאך שווערער איז צו טראגן אן אייביקע לייד,
וואס טוט אן דערבארעמונג דעם מענטשן באגלייטן,
און עס ברענגט נישט קיין היילונג די פארגאנגענע צייט.

ישראל דו געליטענע מאמע

ישראל, הייליק לאַנד,
האַסט דערוואַכט ביים ראַנד;
ביזט אויפגעקומען פון שלאָף דעם שווערן און מידן,
זוכסט אין אַלע זייטן, דו ביזט נישט צופרידן.

— וואָס זוכסטו מאַמע? וועמען רופסטו אַ צינד?
וואו איז דער יתום; ס'צעבראַכענע קינד?
„אַזוי לאַנג געשלאָפן? אַזוי לאַנג קראַנק געווען —
און די ערשטע איר פראַגע: וואָס איז געשען

מען האָט צוגענומען פון מיר מיינע קינדער,
צעזייט און צעשפרייט יעדער באַזונדער?
איך הער זיי. די קולות דערגייען צו מיר.
„וויי איז צו דער מאַמען, וויי איז צו מיר.“

און זי שטרעקט אויס אירע פליגל: „געשווינדער“
און פלוצים; — אַ ווונדער!
וואָס איז געשען?
נאָר וואָס אַזוי שוואַך געווען.

און איצט — שטאַרק ווי אַן אַדלער אין רוימען!
 און איר שטים גרייכט איבער טייכן און יאַמען.
 זי רופט די יתומימלעך, זי רופט זיי צוזאַמען,
 און די קינדער דערהערן דאָס קול פון דער מאַמען
 און לויפן צו איר איבער טייכן, יאַמען.

פרייד אַן אַ שיעור, גליק אַזוי פיל;
 פרייד מיט געוויין, זי טרייסט זיי אין פיין
 און זאָגט זיי צו, און נעמט די קינדער אײן.

קיין שום קראַפט אין דער וועלט
 וועט מיך פון אייך קענען שיידן!
 ווייל ס'איז נישטאָ נאָך אַזאַ מאַמע
 ווי איך און אירע ליידין."

און זיי האָבן זיך אומגעקערט
 און קושן די ערד
 און זיי פאַלן צו די מויערן,
 נעמען אַרום די טויערן,
 און קושן יעדן שטינדעלע באַזונדער, —
 זיי די פאַרוואַגלטע, עלנטע קינדער.

אַבער עס איז נאָך נישט פול דער פוס פון די טרערן?
 עס ברומען שוין ווילדע טיגער; זיי ווילן דאָס גליק צושטערן.
 זיי קריצן מיט די ציין.
 און טוען זיך גרייטן און פאַלן אַן פון אַלע זייטן.

און דאָס קול פון דער מאַמען
 הערט מען ווייטער איבער יאַמען:
 — "דער יאָך איז צו שווער,
 — כ'קען שוין נישט מער,

— דערלאָזן צו יסורים און שאַנד!
 — אויף דער וואַך שטעלט אייך אַלע באַנאַנד.
 — אַקסל צו אַקסל, האַנט צו האַנט,
 פון אייערע ברוסטן מאַכט אַן אייזערנע וואַנט
 צו באַשיצן און באַוואַכן דאָס הייליקע לאַנד.

פעסט און שטאַרק צום קאַמף מיינע קינדער.
 מוטיק און העלדיש קעמפן אַ צינדער.
 אויפן שלאַכט גיין מיט אַ פריילעך געזאַנג
 נישט לאָזן פאַרשקלאַפן דאָס פאַלק און דאָס לאַנד.

הערט צו דאָס קול פון אַ געליטענער מאַמען,
 אַ סוף מוז נעמען צו די יידישע דראַמען!
 הויבט אויף די הענט און שווערט אַלע צוזאַמען;
 צו קעמפן און שיצן דער הייליקע מאַמען.

מיר וועלן נישט פארלאזן

נישט פארלאזן וועלן מיר אונדזער ערד, א ! ניין !
נישט אַוועקגיין פון אונדזער אויסגעטרוימטן האַפן.
די ערד וועלכע האָט איינגעזאַפּט אַזוי פיל געוויין.
פון אונדזער בענקשאַפּט און טרערן געשאַפן.

נישט פאַרבייטן וועלן מיר די שפּראַך פון די אַבות
אין וועלכע דיכטער האָבן געזונגען זייער געזאַנג
נביאים האָבן אויסגעדריקט זייערע ג־טלעכע מחשבות
און צו גערעכטיקייט זייער פּלאַמיקן דראַנג.

מיר וועלן נישט לאָזן פאַרוואַרלאָזט די אוצרות פון געדאַנק.
דאָס אַלץ, וואָס אונדזער שטאַם האָט אין בלוט
אונדז איבערגעלאָזט פון דור-דורות אַ געשאַנק,
פון גלויבן, אויסדויער און מוט.

קעמפן וועלן מיר פאַר יעדן ברעקעלע ערד,
פאַר אַ שטיין, פאַר אַן איינציקן שטויב.
קעמפן וועלן מיר מיט פייער און שווערד
פאַר ישראל די אומשולדיקע שטויב.

ליב איז אונדז דער ריח פון היים,
טייער דאָרט דאָס גיין און פאַרגיין;
געהייליקט איז דאָרט די ערד און דאָס ליים,
אין אונדזער בלוט און אין אונדזער געוויין.

טריי אין געראַנגל וועלן מיר בלייבן,
די חורבות צו באַוואַכן און בויען.
און אַ ניי בלעטל אין אונדזער געשיכטע פאַרשרייבן,
די שטויבן אַפּפּרישן מיט ליכטיקע טויען.

הימל וועט עפּנען פאַר אונדז די טויערן,
ס'וועט דערהערט ווערן דאָס הייליק געבאַט.
גענוג שוין צו שמאַכטן און טרויערן.
אין קאַמף און אין זיג העלפּן זאָלסטו אונדז
ג"ט.

דאָס פּרעמדע לעבן

וואָס קען דיר געבן ס'פרעמדע לעבן ?
די פּרעמדע ערד און פּרעמדער ים ?
פאַרוואָס דאָס שטרעבן
צו פאַרלייקענען דיין שטאַם ?

וואָס קען דיר געבן דאָס פּרעמדע ליכט ?
ס'איז דאָך נעפל, פאַר דיין געזיכט.
און דער באַרג — פון ווייטנס הויך, —
צעבלאָזט דיין שטאַלץ מיט בלויען רויך.

און די ברייטע גרויסע פעלדער,
און די געדיכטע גרינע וועלדער,
און די צויבער גאַלדענע לאַנען, —
ס'איז אין זיי קיין טרייסט פאַראַנען.

וואָס קען דיר געבן פּרעמדע פּראַכט ?
ווען דו נעמסט די פּרעמדקייט אין באַטראַכט ;
נעמסט אין האַנט אַ רויז אַ שיינע ;
„זי איז נישט דיינע, זי איז נישט דיינע.“

און די בויער און די צווייגן
ווען זיי טוען זיך איינבייגן
שפרייזט איבער זיי אזוי שלעכט,
ווייל דא און דארט בייסט דין, שטעכט.

יעדער שריט און יעדער טריט
מיט פרעמדקייט רעדט צו דיין געמיט;
און עס גיט דיר צו דערקענען:
דו ביזט נישט ביי זיך, נאר אלץ ביי יענעם.

אלץ איז טריב און פארסטמט
אי דאס וואסער, אי דער זאמד
און די בערג און די טאלן,
דיין הארץ אויף שטויב צעמאלן.

ס'דריקן דין די פרעמדע הענט,
און דער דרוק ער פייניקט, ברענט,
ווייל פרעמדע הענט טוען נארן;
מ'קען מיט זיי נאר פייער שארן.

אן אייגן שטיבעלע, א קליינס.
אן אייגן נעסטעלע און דיינס.
אין די העלע ווענט דערינען, —
קענסטו נאר דיין גליק געפינען.

דער שענסטער פאלאץ מיט זיין גלאנץ,
מיט גאלד באשלאגן און באקראנצט,
איז נישט דער בעסטער נאך באווייזן,
אז דארט געפינט זיך נישט קיין איין.

אַן אייגן ווינקעלע, אַ פיינס,
 אַן אייגן ווינקעלע און דיינס. —
 דאָס זאָל זיין דיין איינציק שטרעבן.
 דאָס זאָל זיין דיין ציל אין לעבן.

דאָרט געפינען וועסטו דיין ברויט,
 וועסט דאָרט באַשירמט זיין פון נויט;
 די ריינע ליבע און די שכינה
 וועסטו אין דיין אייגן הויז געפינען.

— — — — —
 — — — — —
 אַז נישט קיין האַפנונג אין טרייסט, אין לעבן,
 וואָס קען דיר די פרעמדקייט געבן?

צו זיך אהיים

פון גלות צו זיך אהיים, —
ווי אלץ איז פרעכטיק און שיין!
די אַרבעט איז נישט קיין שאַנד,
די אַרבעט באַצירט אונדזער לאַנד.

אַפילו ווען איינעם איז די אַרבעט שווער
קרעכצט ער נישט, נאָר פאַר נחת לאַזט פאַלן אַ טרער
און ער האַפט אויף דעם ליכטיקן מאַרגן,
וואָס וועט אים זיין צוקונפט באַזאָרגן.

ער בויט אַ לאַנד, און אַ צוקונפט ער גרייט.
די קומענדיקע דורות באַזאָרגט ער מיט ברויט,
דאָס לאַנד איז הערלעך, אויף די פרדסים ליגן טויען.
אונדזער פאַלק דאָרט זיין לעבן טוט בויען.

נאָר איין זאָך טאָר אונדזער פאַלק נישט פאַרגעסן,
אין אַלע זיינע שווערע, פאַרהאַרעוועטע מעת-לעתן;
אַז דאָס לאַנד מוז געבויט ווערן אויפן יסוד
פון רעליגיע און גלויבן אין ג'ט.

ווען דאָס לאַנד וועט מיט טראַדיציע ווערן געפורעמט
וועט עס פעסט זיין און ביישטיין יעדן שטורם.
אונדזערע קינדער וועלן גיין אין די וועגן פון דער תורה
שטאַלץ און מוטיק, אָן שרעק און אָן מורא.

מיט ליכט און באַוווסטזיין וועלן זיי זייער לעבן באַשפינען,
און וועלן אויף אלע פראַגן אַ ווירדיקן ענטפער געפינען.
פעסט ווי די פעלזן פון יהודה וועלן זיי זיין,
באַגאַסן מיט גאַלדענעם פרימאַרגן־שיין.

צו מאדאם על-ענרי

דיין זיסער שיינער שמייכל,
דיין גוטער צארטער בליק ;
דיין קעניגלעכער אויסזען
דו ביזט באשאַנקען פול מיט גליק.

דיינע העלע בלויע אויגן,
ווי צוויי ליכט, וואָס לויכטן שטיל ;
צניעותדיק באַשיידן און דערהויבן ;
און מיט גוטסקייט אַזוי פיל.

ווי שטערן ליכטיקע פון ווייטן,
ווי שטראַלן גאַלדענע אָן אַ צאַל,
שפראַצן, לויכטן פון זיי אוצרות
זעלטן וואָס מען קען נאָר זען אַמאַל.

ביזט באַשאַנקען פון דעם בורא
מיט אַזוי פיל חסד, אַזוי פיל חן ;
הערלעכקייט אָן אַ שיעור
האַט ער דיר געשענקט אַליין.

פון די אבות — אַ נשמה
פון די אמהות — אַ געשטאַלט;
פון אַ מלאך — די נחמה;
און פון גיט אליין באַשטראַלט.

דעריבער הויב דינע אויגן אויף
און פון גליק מיט גרויס געוויין.
לויב דעם בורא דיין באַשעפער,
וואָס דו ביזט ביי אים נושא חן.

צום גרויסן קינסטלער ה. ב.

אין מיין דימיון קומסטו פון שטאם פון בנימין,
געשעצט אויף אייביק זאל זיין דיין נאָמען.

— — — — —
— — — — —

שיין פון פרימאָרגן, קינסטלער דו גרויסער ! —
באַהויכט איז דיין פנים מיט הימלישן טוי.
ס'שפיגלט אין דיר דער אימפעט פון גבורה
דו רייסט זיך צו דערגרייכן די בלוי

די אויגן די מאַטע, מיט לויכטקייט באַצירט.
דער אַטעם, ער פלאַטערט פון ווונדער באַרירט
באַצויבערט אין גייסט פון זיינע אייגענע ווערק,
מעכטיקט זיין פעסטונג און שפאַנט אין די בערג.

און תמיד אין דער אַרבעט פאַרטיפט און פאַרקלערט
אַפילו אַ פליג אים שטערן איז פאַרווערט,
שפאַנט העכער און העכער, צום באַרג־שפיץ דערגיין.
ווערט קיינמאַל נישט מיד, בלייבט קיינמאַל נישט שטיין.

פאַר'עקשנט אין ליבשאַפט אַזש ס'קימערט אַ טרער
 פאַרטון אין זיין קונסט, אין זיין הייליק באַגער,
 פילט אויס זיין חוב, ווידמעט צוזאַמען,
 ליבע דער קונסט, און ליבע דער מאַמען.

דו לייגסט דיר אַ חתימה מיט דיין אייגענער האַנט
 אַ חתימה אין הימל פון לעבן גאַר לאַנג,
 ווייל עס טוט דאָך מלאַכים אין הימל באַרירן,
 ווי דו טוסט כבוד אם אויספירן.

באַשאַנקען וועסטו זיין מיט לאַנגן גאַר לעבן
 פאַר דעם גרויסן כבוד דיין מוטער אָפגעבן.

— — — — —
 — — — — —

געבענטשט ביזטו זון געווידמעט דער ערד.
 געבענטשט ביזטו קינד דער מאַמעס באַשערט,
 געבענטשט ביזטו אוצר, וואָס שטראַלט אין געצעלט,
 געבענטשט ביזטו שטערן, וואָס דו לויכסט אויף דער וועלט.

אין א שטיבעלע אליין

אין א שטיבעלע אליין ;
איינפאך, אבער זויבער פיין, —
זיצט זי פארוואַגלט און פאַרטראַכט.
עס זעט זי קיינער, נאָר די נאַכט.

טונקל איז די נאַכט און שוואַרץ,
נאָר זי איינע פילט איר האַרץ.
זי אליין פילט איר מיט,
ווייטער קיינער, קיינער גישט.

נאַכט, דו וועסט פאַרגיין, און שיקן דעם מאַרגנשטערן.
און אויף דער וועלט וועט ווידער ליכטיק ווערן,
נאָר פאַרוואַס קען מיר ליכטיק גישט זיין ?
בין איך באַשאַפן אויף אייביקע פיין ?

ליכטיקע זון, וווּ ביזטו אַנטרונען ?
ווער האָט דיך פון מיר צוגענומען ?
האַסט באַגינען צו שיינען, און פאַרגאַנגען אַ צינד.
דו טוסט אַנטלויפן פון עלגטן קינד ?

ביזטו אויף אייביק פאַרפאַלן פון מיר ?
 כ'האַב דאָך נישט קיינעם חוץ דיר !
 פאַרוואָס האָסטו געוואָרפן אויף מיר אַ ליכט־וויל, —
 און געבליבן איז פון איר נאָר אַ גליענדע פייל ?

ווען דו ווילסט שטראַלסטו און וואַרעמסט אויף מיין.
 און אַז דו ווילסט וואַרפסטו גאָר גליענדע פיילן ?
 פאַרוואָס האָסטו פאַר דיין ציל מיך אויסגעקליבן ?
 פאַרוואָס דיינע פיילן זענען אין מיין האַרץ שטעקן געבליבן ?

טעג און נעכט, פאַרוואַגלט, איינזאַם אַליין, —
 פאַרוואָס ווילסטו נישט הערן מיין ביטער געוויין ?
 פאַרוואָס ווילסטו נישט פילן מיין ווייטאַק און לייד ?
 דו ווילסט נישט וויסן ווי מיין האַרץ צעגייט.

פאַרוואָס זעסטו נישט ווי מיינע טרערן טוען מיך שטיקן ?
 צו גיט דעם באַשעפער ווענד איך אין צער מיינע בליקן.
 ס'טוען הויערן אויף מיר מיינע ליידן און דריקן, —
 כ'קען אין ערגעץ נישט געפינען קיין רו און קיין תיקון.

האַסט אַנגעהויבן אויף מיר זיך דערבאַרעמען, —
 האָסטו באַדאַרפן אינגאַנצן, דערמונטערן, דערוואַרעמען,
 נישט אַוועקוואַרפן אין אַפּגרונט פון פיין,
 און מיך איבערלאָזן אַליין מיט מיין געוויין.

כ'ליב דיך מיין זון, אין דיינע שטראַלן באַגער איך מיך היילן,
 הגם דו באַוואַרפסט מיך מיט גליענדע פיילן,
 וואָס ברענגען מיך דורך ווי כ'בין גרויס, —
 דאָך וויל איך זיך טוליען אין דיין שויס.

כ'געדענק שטענדיק און כ'בענק צו דיין ערשטע ליכט.
אין אים וויל איך שווענקען מיין געזיכט.
אים האָב איך אין האַרץ אַריינגענומען.
ס'שיינט דאָרט מיט קראַפט, ס'איז נישט אַוועקגעקומען.

און ווען דו קערסט אָפּ פֿון מיר דיין שיין, —
מורמלען מיינע לעפּצן צו דיר אין שטילן פֿיין.
זיי בעטן ביי דיר אַ לעצטע טרייסט.
נאָר איין ג'ט מיינע לידן ווייסט.

צום נייעם יאר

אירע טרערן אין דער שטיל
וועלכע ס'זעט נאָר ג'ט אליין
זיי דערציילן איר געפיל
און ציטערן אין געוויין.

דאָס נייע קומענדיקע יאָר
זאָל זיך אָנעמען פאַר איר,
און דערמאָנען דאָרט אין הימלען,
אַז דער כּוּס פּון טרערן איז שוין דערפילט.

זאָל דאָס האַרץ, וואָס ליבט ריין
איינשטילן זיין געוויין,
ווייל הייליק און אָן אַ פּלעק ציכטיק
איז די ליבע, וואָס ליבט ריכטיק.

אויף אַזאַ ליבע האָסטו נישט קיין תּרעומות, ג'ט!
ווייל ליבן ריין און אמתדיק איז דאָך אויך דיין געבאַט,
טאָ שענק, ג'טניאָ, אַ גוט יאָר, אַ גוט יאָר.
און דו חתן, שענק דיין כּלה ליבע ווערדיקע ביו גאָר.

זאל דאָס נייע יאָר זיי באַגליקן מיט לעבן
און דערפאַלג אין יעדן שטרעבן
און דו טייערער שענק צאַרטקייט איר וואָס מער,
ווייל דאָס איינע איז איר באַגער.

א לבנה-נאכט אין פּרילינג

א שטילער, זילבערנער לבנה-שטראל
פינקלט ווי א סטרוגע צווישן שטערן.
אין פליסטערנדיקן אויפגעוואַכטן טרוימען-קוואַל,
טויכן צאַרטע פּרילינגס-טרערן.

אַט זעט מען ליכטעלעך פון פאַרשידענע קאַלירן,
אין דער ווייטקייט סודותדיק פינקלען,
זיי פאַלן אויף די בלעטעלעך, און טוען מיט פערל זיי באַצירן,
און פאַר'כשוּפן אַלע ערדישע ווינקלען.

און אַט הערט מען דעם פויגלס צויבעריקע טרעלן
איבער צווייגעלעך און בלעטעלעך זיי שפּרינגען,
דאָ און דאָרט דער הימל באַגינט שוין צו העלן,
און דער סאַלאָוויי הייבט אָן זיין ליבעס ליד צו זינגען.

און אַ שכרות-דופט טראַגט זיך איבער וועלדער
ווי אַ באַלזאָם פאַלט ער אויף דעם האַרץ פאַרשמאַכט
און דער זילבערנער לבנה-שטראַל, בלאַנדזשעט איבער פעלדער,
וועבט אַ כשוף-טוך אין דער פּרילינגס-נאַכט.

אויפן האַריזאָנט — אַ שאַטן
וונדערלעכע שאַטן-נאַכט.
שטערן גאַלדענע, הימל-בלוי,
סיפרייט זיך ס'לעבן וואָס דערוואַכט,
גראַזן, בלומען, פערל, טוי.

עס שמעקט דער וואַלד, עס שמעקט דאָס פעלד,
עס וויגט מיך איין ס'געזאַנג פון ווייט,
רייך און וונדער שענקט דער וועלט,
די נאַטור אין פּרילינגס-צייט.

אַ ווידערקול פון ווייטנס ;
עס וועקט זיך מיין נשמה,
און האַרץ וועבט אַ שטילער, שטילענקער פאַרקלאַג,
אַז ערגעץ ווייט אַמאָל אין פּרילינגס-צייט
געהאַט האָב איך נחמה,
און איך פיל אַ באַרג אַ שווערן, אין מיין האַרץ איך טראַג.

איך ליב

איך ליב די היים, די ליכטיקע היים,
איך ליב אין איר דעם פרימאָרגן־שיין.
איך ליב אַזוי פיל, איך ליב און איך טראַכט.
איך ליב די היים מיט מיין גאַנצע מאַכט.

פאַרהוילענער זיפן, נישט זיכערער קלאַנג,
שטייט ווי אַ שאַטן, און פאַרשטעלט מיר דעם וועג.
און שטערט אַן אויפהער מיין רו און געדאַנק.
און וויל פון מיר חשבון, צי ליבן איך מעג.

איך ליב דאָך די זון, דעם פרימאָרגן־שיין.
איך ליב דעם פלוס פון ליכטיקן שטראַל.
איך ליב דאָך דעם שטערן אין וועלכן כּיקוק זיך איין.
איך ליב דאָך אַלץ, וואָס ס'איז ליכטיק און ריין.

פאַרוואָס נעמט מיר אַדורך אַ שוידער און ציטער,
און שרעק גייט נאָך יעדן מיין וועג?
און וואָרנט אַן אויפהער פונקט ווי אַ היטער,
און פאַרטרויערט מיינע יונגע טעג?

איך טראַכט. איך וויל וויסן.
 איך הער זיך איין.
 כ'הער ווי עס זאָגט מיין געוויסן,
 אַז כ'מוז ווייכן פון שייין.

נישט דיר איז צו ליבן דעם פרימאַרגן־שיין,
 צו ווייט איז דער שטערן, וואָס קוקסט זיך אין אים איין,
 דו וועסט צו אים נישט דערגיין.

טרויער דו מיינער. נאָר דו אַליין
 ווילסט אייביק זיך הילן אין מיר.
 דו האָסט זיך פאַרלייגט און לאַקסט מיך אַריין,
 אייביק לעבן נאָר מיט דיר.

איך פרעג זיך ביי דיר, איך פרעג זיך ביי זיך,
 עס שרייט פון מיר יאַמער און פיין.
 פינצטער איז דאָך אַ לעבן אָן ליכט.
 איך וויל אַ ליכטיקע היים.

אַ! ווי קאַפּריזונדיק ביזטו נאַטור.
 דו נעמסט מיין געוויסן אויפן פאַרהער!
 חוזק פון ערנסטקייט מאַכסטו גאָר.
 צו קעמפן מיט דיר איז דאָך אַזוי שווער.

צו מיין קינד

איך בענק נאך מיין קינד,
פארלאזט פון דער היים,
ארויסגעגעבן געשווינד...
ווער קען מיר פארשטיין?

ארויסגעגעבן ווייט, ערגעץ אין דער פרעמד,
ארויסגעגעבן אליין, מיט מיינע אייגענע הענט.
געהאפט אויפן טאג, אין אויג שווימט א טרער.
פארמאטערט, פאריאגט, פארהארעוועט אזוי שווער.

ביי דער ארבעט, אין דרויסן אויף דער גאס, ווען כ'טו גיין,
זע איך נאך אלץ מיין מיידעלעס חן,
וואס וואלט איך געגעבן, כ'זאל מיט איר קענען זיין?
צוריק בויען א נעסט, צוריק נעמען אהיים.

און די בענקשאפט צו איר,
האט דאך קיין שיעור,
פארקלערט און פארטראכט,
רעד איך צו איר:

אוצרל מיינס,
 גשמהלע ריינס!
 ווי טייער איז מיר דאָס קולכל דיינס,
 טיף אין האַרץ איז מיר אַריין,
 דאָס ערשטע מאָל ווען האָסט אַנגעהויבן גיין.

געווען איז עס אַ טאָג, אין אַ זוניקן העלן,
 ווען איך האָב דיך געלערנט די ערשטע טריט שטעלן.
 און צופרידן האָסטו געטון זיך צואייילן,
 כדי אין די אַרעמס מיינע צו פאַלן.

באוונדערט האָב איך שוין דעמלט דיין שכל,
 באַצויבערט האָט מיך דיין קינדערשער שמייכל,
 אויסגעצויגן צו מיר די הענטעלעך ביידע,
 ווען אומגעקערט דעם וויין האָסט פסח ביים סדר.

אויך יענע לאַנגע ווינטער-נאַכט,
 ביי דיין בעטעלע געזעסן,
 איבער דיר געוואַכט.
 געזונגען האָב איך דיר אַ ליד פון אַ שטערן,
 און געבעטן ג-ט פאַר דיר מיט הייסע טרערן.

אומשולדיק פאַרקלעמט אין צוואַנגען געשפּאַן,
 דאָס גרעסטע געפיל, וואָס ס'איז נאָר פאַרהאַן,
 דאָס מוטערלעך האַרץ.
 וויפל אוצרות לויטערע שטראַלן דערפון?
 וויפל ליבע און מאַטער ליגט דערין?

עס יאָגט מיך מיין בענקשאַפט,
 שוין דער פּרילינג דער דריטער,
 פאַרוואָס באַגלייטסטו מיך שטענדיק געוויטער?
 ווער קען מיין בענקשאַפט און צער פאַרשטיין?
 איך בענק צוריק נאָך מיין קינד און מיין היים.

איך וויין אויף מיינע זינד

איך וויין אויף מיינע זינד,
אומבאהאלפן ווי אַ קינד.
די נויט, די נויט,
ס'געיעג נאָכן ברויט.
מאַטער און דראַנג
איז מיין טאַג־טעגלעכער גאַנג.

איך וויין אויף מיינע זינד,
אומבאהאלפן ווי אַ קינד,
שווער מיין געמיט,
און אונטער דער לאַסט ס'וואַקלען מיינע טרייט.

כ'בעט רעטונג ביים אל רחום וחנן
איז קיין הילף פאַר מיר נישט פאַרהאַנען?

שדי: צו דיר ציען זיך אַלע מיינע פאַרלאַנגען,
פאַר דיר ווי מיט אַ קרבן קום איך מיט אַלע מיינע געזאַנגען
דיך צו אַכפערן, דיר צו דינען,
נאָר דאָס ליגט מיר אין זינען.

גיב כוח מיר צו באַהערשן די גויט,
שענק מיר דיין גנאָד
ס'זאל נישט די מורא פאַר טויט
מיד דערווייטערן פון דיין גילעכן סוד.

כ'האַב דיך פאַרלאָזן ווי ס'פאַרלאָזט אַ מאַמע איר קינד,
אַז וויי איז דער מאַמען, וויי מיר און ווינד,
כ'וויין און כ'קלאַג אויף מיינע זינד.

דערמאנונג

רויכערנדיקע וואַלקנס, — צעוויכערט די ערד,
דער טייוול צעיושעט מיט ביקס און מיט שווערד.
תלייות, „קאצעטן“, גאז-קאמער, פלאם פון קרעמאַטאַריע
אין גיהנמשע פייערן פירט אויס דער פירער זיין ראסן-טעאַריע
געברום פון משחיתים שוימט אין בלוט און אין שאַנדע.
ס'פאַרען זיך מלאכי חבלה זיי שרייען: „הימל-קאמאַנדע!“

אַ מוטער אין קראַמפן דריקט צום האַרצן איר קינד
אַ טויבער שאַס; געביל פון צעוואַיעטע הינט...
אין בלוטיקע כמאַרעס די זון פאַרגייט שטום,
קדושים וטהורים, אַ ווידוי-געברום.
די שקיעה אין פלאַמען, די שכינה אין טרייסטלאַזן געוויין;
וועט עם ישראל אויף אייביק פאַרגיין?

אויגעלעך שטאַרע פאַרגליווערט אין שרעק;
אין וועג דעם לעצטן מען פירט זיי אַוועק.
ס'האַט זיך פאַרצויגן מיט שוואַרצקייט דער טאַג
אַלע וועגן געשלאַסן, — צום גאַז-קאמער מיאַנט.
קאַלכאויוון-פלאַקער, מ'הערט פון שטן אַ שטים;
אין גסיסה געכאַרכל, אַ פאַלק קומט אום.

ס'איז שוין נאָכן שטורעם, די נאָכט פאַרשווינדט ;
ס'צערייסט דעם הימל אַ יאָמער : „ווי ביזטו מיין קינד“ ?
אין פאַרבלוטיקטע נעפלען וואָגלט געוויין
געקלאָג פון קראָען אויף חרובער היים,
מ'ווישט זיך די טרערן, מ'האַפט אין געהיים
ס'מוז דאָך דאָס לעבן פון בלוט אויפגיין.

פאַרשעמט גייען אויף זאָנגען פון טויטן-פאַרזיי,
נאָך געטונקען אין פיינען, אין ווינד און אין וויי.
פון הייזער קרייזלען זיך רויכן, צעאַקערט מיט מי איז די ערד ;
ס'איז אונדז צו לעבן און געדענקען באַשערט.
מיר וועלן אין פיינען האַנט ביי דער האַנט
גיין צום האַפן פון חלום, צום אויסגעטרוימטן לאַנד.

ס'יאמערט אַ פּויגל

ס'הויבט אויף אַ רויכיקער געווירבל
דעם ווייס-בלענדיקן שניי
דער דרויסן גליווערט באַטריבט
אין דעם בין-השמשות-פּאַרגיי.

עס שרייט אויס אַ פּויגל אויף וויסטן, פּאַרלאָזענעם פעלד,
און ווערט דערנאָך אין שווייגן פּאַרוונקען
און אין סודות פון אַ פּאַרכישופּטער וועלט.

אַ צוג מיט ירגזון שניידט זיך
אין ווייטע מרחקים אַריין
די רעדער זיי קלאַפּן מיט מאַנאַטאַניע
די לופּט ווערט צעריסן פון שייין
דערנאָך ווערט פּאַרשטומט יעדע סימפּאַניע

איינציק און אַליין געוועלטיקט דער פּיין
ס'טויכן אויף באַגערן דערשטיקטע
שטיקער לעבן צעפּליקטע
גליווערן אין שימער פון שניי,
מיין האַרץ וואַנדלט אין רוימען, —
טיף איז פון איינזאַמען דער וויי!

דאס האַרץ פון דער מאַמע

איבער דערנער וואַלט איך געגאַנגען ;
צעריסן פון אומענדלעכע באַנגען.
כ'וואַלט געטראָטן איבער וויסטע שטעגן.
איבער ווילדע פאַרוואַקסענע וועגן.
געשפּרייזט וואַלט איך אין פּלאַם און אין פייער,
צו זוכן דאָס האַרץ, וואָס איז מיר טייער.

אַט וואַלט איך זיך דערהויבן,
איבער וואַלקנס געצויגן.
געאַטעמט מיט מאַטער,
אין בענקשאַפט פּלאַטער,
אין אַנגסן געשווומען,
דאָס האַרץ צו געפינען.

אַט וואַלט איך וואַגעלען אין אומענדלעכע ווייטן,
אַן אַפּרו זוכן דעם וועג.
צו דעם האַרץ צו וועלכן כ'קען נישט דערגרייכן,
נישט אין דער טיף און נישט אין די הייכן,
ווייל עס שווימט ווייטער און ווייטער אַוועק,
און כ'בלייב שטענדיק געפּלעפט אויף יענער זייט ברעג.

ווי נאָר כ'געפֿין זיך

ווי נאָר כ'געפֿין זיך אין מיין לעבנס־וועג,
פאַרהילט אין אומגעשטילטן שמאַרץ,
דו היטסט מיך אין די אַלעיען, ביים ברעג,
דו היטסט מיין אַרעם האַרץ.

און ווען עס רינען אַנגסטן פון מיין שטערן,
דו ווייסט ווי אַזוי כ'האַב געליטן,
צו העלפֿן מיין נשמה צוריקקערן,
שיק מיר אַ מלאַך אַ גוטן.

מעלאַנכאָליע זי טוט מיך באַגלייטן,
אינזאַם אין פעלד ווען כ'טו גיין,
דאַכט זיך מיר, דו ווילסט מיינע ליידן,
כדי אין אייביקייט גליקלעך כ'זאַל זיין.

פאַרוואָס האָב איך דיך ליב? און האָב דיך פאַרלאָזן?
דעם ענטפער ווייסט דו נאָר אַליין,
שיק מיר דעם מלאַך ער זאַל נישט דערלאָזן,
אין פינצטער איך זאַל אויסגיין.

ווען מיין בליק שטייגט אהין צו די קברים פון די אַבית.
 טו איך זיך פרעגן, ווער בין איך? און וועמענס?
 ווער נאָך ווי דו קען מיינע מחשבות?
 דו איינער וויסט דאָך דעם אמת.

געבענטשט איז דער, געבענטשט איז זיין נאָמען,
 ווער עס גענענט נאָר צו דיר,
 אוי ווי מקנא בין איך דעם פרומען,
 ווען דיין שכינה אויף אים רוט.

עס רייסט זיך מיין האַרץ, עס בענקט מיין נשמה,
 דו איינער וויסט עס בלויז,
 דו איינער הערסט מיין שטילע כוונה,
 נעם מיך פון פינצטער אַרויס.

נאָר דו ביזט מיין ליבלינג, דו ביזט מיין שטרעבן,
 מיין נשמה פון פיין טוט זיך בעטן,
 זי זאָל אַמאָל אין אייביקן לעבן,
 מיט דיין זיסער ליכט זיך זעטן.

פלאטערט, פענער

איבער אונדז — וואַלקנס פאַרצויגענע,
סיבושעווען קעגן אונדז ווילדע מענער.
פלאַטערט וואָס שטאַרקער דערהויבענע,
פלאַטערט, איר ווייס-בלויע פענער.

העכער אין שטורעם זאָל זיך הויבן
די שטאַלצע פאַן פון אונדזער לאַנד.
נישט אַרויספאַלן זאָל זי אין די גיפטיקע שטויבן,
פון מוטיקן קעמפערס האַנט.

דער יידישער זעלנער ער קעמפט אין גלויבן,
ער ראַנגלט זיך פאַר אַ הייליקער זאָך,
באַפרייען וויל ער זיין פאַלק און אים דערהויבן
אַרויספירן אים פון וואַגל און פון שמאַך.

דעריבער איז פול מיט ביטוחן יעדער ייד,
זיין נשמה איז פון האַפענונג באַשטראַלט און באַהעלט,
אין זיין בלוט איז זיין וואַפן געהאַרטעוועט, געשמידט
און ער בענטשט מיט ברכה זיין טרייען העלד.

געדענקט איר היינטיקע מכבים, איבער אייך הויערן
וואַלקנס שווערע, וואָס דראָען מיט אויפרייס־קראַך,
מוטיק האַלט וואָך מיט ברוסטן, ווי מויערן,
צו פאַרטיידיקן די הייליקע זאַך! ...

איבער אונדז וואַלקנס פאַרצויגענע,
ס'בושעווען קעגן אונדז ווילדע מענער,
ס'וועלן פלאַטערן שטאַלץ די דערהויבענע,
ס'וועלן פלאַטערן אייביק די ווייס־בלויע פענער.

צום געבורטסטאג

דער באַליבטער קינסטלערין העל ענרי צו אירע 83 יאָר

כיבין צו אַרעם אין ווערטער אויסצודריקן
דעם כבוד און רום דעם גרויסן,
וואָס דיין נאָמען דורך פלייסיקער אַרבעט,
און ערלעכע וועגן האָט פאַרדינט.

מיט גוטסקייט פאַרהילט איז דיין שמיכל
צו צאַרטיקייט אַליין, — דיין בליק.
מיט פשוטות באַשיידן, דערהויבן,
אין לעבן דערגרייכט האָסטו גליק.

אין דיין אומדערמידלעכער פרוכטבאַרער אַרבעט,
זאָלסטו ווייטער אָן אינהאַלט געפונען,
ווייל וואָס נאָר דורך דיר ווערט געשאַפן,
מיט לעבנספרייד טיף איז פאַרשפינען.

פּרילינג-צענד

פּרילינג, פּרילינג, אַ געשפּין פּון גאַלדענע שטראַלן,
ס'איז אַ פּרייד אַ העלע אַלע באַשעפענישן באַפּאַלן
אין רחבותדיקע, צעזונגענע ספּיראַלן
קרייזן שוועלבעלעך אַרום.
ס'שוועבט אין לופטן אַ מונטערער זשום
די זון וואַרעמט, פינקלט, שיינט,
פּריילעך איז דאָך אַזוי היינט.

דער גערטנער ביי דער אַרבעט שטייט,
ער פלייסט זיך מיט רידל און פּאַרזייט
מערן, רעטעך, ציבעלעס און קרויט,
ס'גאַלדיקט פּונווייטנס דער צוואַג פּון ברויט.

פול איז די לופט מיט פּריידיקן זשום,
אויך דער קראַ אַ מונטערער טאַנצט אַרום,
מיט זעטיקייט ווינקט צו אים דאָס צעאַקערטע פעלד,
אומעטום די שפע גרינט און העלט.

דער סאַלאַווי לאַזט זיך הערן מיט מתיקות-באַנג
אין זיין פּאַרצויבערטן, זילבער-נאַכטישן געזאַנג,
ער לויבט דעם בוראָ אין זיין גאַלדענער סימפּאַניע
ער דריקט אויס די ג-טלעכע האַרמאָניע,
ער זינגט אויס צום באַשעפּער זיין אייביקן דאַנק.

אויף פעלדער דער טוי לייגט זיך אַזוי פריש און פייכט,
 ער פינקלט אין שיינען און אין יעדן געמיט,
 ווערט אַזוי העל און לייכט.

נאָר פאַרוואָס אין מיין האַרץ די באַנגען,
 זיך וואַרפן ווי גיפטיקע שלאַנגען?
 אויף מיין שוועל די וועלטן-פרייד האָט זיך אָפגעשטעלט
 און קען נישט אַריין,
 אויף אייביק בין איך געפאַנגען אין נעץ פון פיין.

נישט דער פּרילינג, נישט דער זומער,
 נישט אין גאַרטן, נישט אין צימער,
 אין ערגעץ נישט קען איך ווייכן פון טרויער,
 ער דרינגט צו מיר אַריין אין דעם שטאַרקסטן מויער.

פון ווייטאַק אויסגעמאַטערט
 ווי אַ געקוילעטע טויב כ'פלאַטער
 און כ'בין ווי אַן אָפּגעהאַקטע בלום,
 וואָס וויל נאָך וואַקסן און לעבן
 און זוכט אַרום זיך אירע צעריסענע געוועבן.

די בענקשאכט

נישט דער העלער, בלויזער הימל,
נישט דער שטערן, וואָס ער דרימלט,
נישט די ברייטע אַקעאַנגען,
נישט די טיפע ימען,
נישט די ליליעס, נישט די רויזן,
נישט דאָס וואַסער, וואָס טוט ברויזן,
נישט די זילבער־פּערל־טוייען, —
עס טוט תמיד ראַיען,
אין מיין האַרץ די שפּיז.

נישט דער שיין פון מולד,
נישט די סודות פונעם פּרילינג,
נישט דער פינקל פונעם שטערן, —
מיינע אויגן תמיד טרערן.

אַלץ האָט אַזוי געשיינט...
דאָס האַרץ פאַרטרויט זיך אַזוי שטיל,
פאַרוואָס אַזוי פאַרנעפּלט היינט?
אוי, ס'געדענקט זיך אַזוי פּיל.

הארבסט

דער האַרבסטִיקער פייכטער נעפל
דרינגט אַריין אין מיין האַרצן און לייגט זיך שווער
וון אויף בלעטער.
אין מיין אויג זילבערט זיך אַ טרער,
אומעטיקער וועטער.

איך הער זיך איין אין האַרבסטיקן ווינט,
אין ריטם פון מעלאָדיעס אָן ווערטער,
און עס דאַכט זיך מיר, אַז עס ווערט מיר לינד,
וון ער וואַלט מיר צוגעזאָגט אַ ביסעלע גליק.
נאָר פאַרבאָרגן זענען די ערטער.

טרויעריק עפענען די בלומען אויף זייערע געוועבן
און האַרכן דעם האַרבסטיקן געזאַנג.
און איין בלום דער צווייטער מורמלט דאַנעבן,
צוריקקומען וועט דער פּרילינג. צו וואַרטן איז לאַנג.

און דער ווינט די צווייגן טוט וויגן
אין ריטם פון אַקאָרדן רעגנדיקע טראָפּנס.
אין האַרץ מיינעם אַט דער שטילער ניגן
וויגט מיך צום שלאָפן, ער וואַכט צוקאַפּנס.

און עס צעגיסט זיך אַ שמייכל אויף מיין געזיכט
פון לידער, מעלאָדיעס אָן ווערטער,
און מיין האַרץ ציטערט און האָט שרעק
פאַרן ביסעלע גליק, וואָס נעסט. יקט אין די פאַרבאַרגענע ערטער.

נאַנוואָרט פֿונעם רעדאַמאָר

רבקה אַקערמאַן, ווי אַ דיכטערי, איז זייער אויסטעויליש. מיר שטויטן זיך דאָ אָן אויף אַ דערשיינונג, צו וועלכער מ'קען לגמרי נישט צוגיין מיט די געוויינטלעכע ליטעראַרישע מאָסן און השגות.

זי איז עכט און אַריגינעל; די פרומקייט, אַלטגלויביקייט און גאַט־פאַרכטיקייט פון איר נשמה וויל זי פאַרקערפערן אין ליד. זי דערמאָנט אין די תפילות, אין די פיוטים פון מחזורים, אין די תחינות פון אַזוי פיל נשים צדקניות. אין אירע רייד און השתפכותן לעבט אויף דער גאַנצער נוסח פון עזרת־נשים. אַלע תמימות־דיקייטן, אַלע דבקותן, אַלע רעליגיעזע ליריש־קייטן פון צעבראַכענע און אומשולדיקע געמיטער פון אונזערע מוטערס, באַבעס און עלטער־באַבעס. ס'גייען אונדז נאָך די קלאַנגען פון אַ גאַט פון אברהם, צאַרטע און ציטערדיקע לויבן זיי דעם בוראָ און בעטן ביי אים הילף און טרייסט. קיינמאַל קלאַגן זיי נישט אָ, פראַטעסטירן נישט, רע־וואַלטירן נישט; זיי זענען מצדיק הדין, זיי נעמען אַלץ אָן פאַר גוט, זיי זענען געוועבט פון אומבאַגרענעצטן בטחון און אמונה אין דער אומענדלעכ־כער גוטסקייט פונעם באַשעפער. ס'דערמאָנט זיך די געשטאַלט פון אַ שרה בת־טובים, ווען מ'לייענט רבקה אַקערמאַנס לידער. זי שוועבט פאַרביי ווי אַ וויזיע פון אַלטע פאַרגאַנגענע דורות, אין וועלכע די נאַציאָנאַלע, עקאָ־נאָמישע מאַראַלישע אונטערדריקונגען, און קלעמונגען האָבן געזוכט אָן אויסגאַנג ביי די גרעסטע קרבנות פון דער יידישער פאַמיליע; ביי די פרויען, אין קרישטאָל־וויבערע אויף מאַמע־לשון אויסגעדריקטע תחינות. אָן פאַרב און אָן באַפּוצונג, אָן סטיליסטישע דעקאָראַציעס און עפעקטן, נאָר אַזוי ווי ס'רעדט אַ נויטבאַדערפטיקער און געבראַכענער געמיט צו אַ רעטער און העלפער.

פון אַזאַ דיכטונג פאַדערן מיר נישט די דימענסיעס, אין וועלכע ס'קומט צו אויסדרוק אַדעקוואַטע, דיכטערישע איבערלעבונג. די אויסענטישקייט

פון דער דערפארונג איז דא אַן אַנדערע. דאָס איז נישט יענע ניואַנסירטע און רייכע געפילן־וועלט, אַנגערעגט פון לייכטע זעפירן, — אַ טרוימערישע און באַנגפולע, פאַרזינקענדיקע אין דער זיסקייט פון מעלאַנכאָליע, זוכנדיק בילדער, לאַנדשאַפטן און מעטאַפּאָרן, זיך רייסנדיק אויסצווינגען קאָסמישע באַרידונגען. נייך, דאָ איז די זעאונג אַ פשוטערע און נישט פּלאַסטישע, — וואָלט איך געזאָגט. זי קניפט זיך אַן אין דעם אופן און סטיל פון די פאַר־גאַנגענע יידישע דורות, וואָס האָבן נישט געהאַט קיין חוש פאַר די סובטי־ליטעטן פון פאַרם און די סוועריניטעט פון פּלאַסטיק.

רבקה אַקערמאַן שטייט לגמרי אַן אַ זייט פון דער ליטעראַרישער עוואַ־לוציע, זי האָט אין ערגעץ נישט געלערנט, ביי קיינעם נישט גענומען, זי נעמט איבער דירעקט די פאַלקס־שפּראַך און דעם סטיל פון תפילות און תחינות. אין אַט דעם קוים מאַדערניזירטן „צאינה וראינה“־יידיש פאַרמעסט זי זיך צו איבערגעבן גאָר דעם גרויל פון אירע איבערלעבונגען אין דעם צייט־אַפּשניט 1940—1944, ווען זי, ווי טויזנטער און מיליאָנען אַנדערע, איז געוואָרן געוואָרן אין גיהנס־קעסל פון די נאַצישע אויסראַטונגען אין פּוילן. זי האָט איבערגעלעבט בונקער, „פאַרטיזאַנקע“־וועלדער, די אויסמאַרדונג פון אירע עלטערן און נאַענטסטע. ווי אַ געקוילעטע טויב פּלאַטערט און בלוטיקט איר וואָרט. דער געזאַנג איז געקומען צו איר אונמיטלבאַר אַן קיין שום פרעטענזיע, קיין שום ליטעראַרישן אַנשטעל. זי האָט געזוכט אין די ווערטער עפעס לינדערונג, היילונג, טרייסט, — און זי איז שטענדיק צו־ריקגעקומען צו דער קאַנצעפּציע פון די נאַאיוו־גלויביקע, וועלכע זעען אין די גרעסטע יסורים און פּלאַגן אַ שטראַף פון בוראָ און אַ רוף צו תשובה און לייטערונג. זי לויבט און אַכפּערט גאַט, זי בעט ביי אים דער עיקר גי־סטיקע שטאַרקונג, זעלישע איבערווינדונג. דער לייטמאַטיוו, וואָס חזרט זיך איבער אין אירע אַלע לידער דאָס איז דער מאַטיוו פון זינד, פון אומ־ווערטיקייט פונעם מענטש, פון הכנעה און פולשטענדיקע אונטערגעוואָרפֿן־קייט צום האָר פון די וועלטן.

ס'איז מממש רירנדיק זיך אַנצוטערעפן אינמיט פון די צעיושעטע, דע־מאַנישע כוחות, אין אַנבליק פון גרעסטן הפקר און ציניזם, אין די אַרגיעס פון בלוט און אומקום, — אויף אַן אומצוטרייסלטן, נאַאיוו, עכטן גלויבן. מיר פאַרלאַנגען דאָ נישט זיך צו אידענטיפּיצירן און אַפּגעפינען אין דער גאַנ־צער פאַרשידנאַרטיקייט און פּילגעשטאַלטיקייט פון אונדזערע וועזנס. מיר זענען דאָ מוותר אויף קונסט, אויף פאַרם און דיסציפּלינירטע דיכטונג. מיר גייען נאָך די שפּורן פון אַן אמתן קרבן, — וואָס קומט צום אויסדרוק דורך דירעקטע, פשוטע און אומגעקיצלטע מיטלען.

דער „וממעמקים“ פון ליידיג, דער געשריי פון יסורים, דער פּיין אַן אַ סוף פון איבערלעבונגען איז סימפּליסטיש איבערגעגעבן, דאָ און דאָרט שוואַכלעך, דאָ און דאָרט צו סקעלעטיש און אַרעם? — יאָ. אַבער מיר זענען

עס אַלץ מוחל. ווייל קודם כל זוכן מיר אין די לידער דעם ווערט פון דאָ-
קומענט און אויטענטישקייט, די אומגעפעלשטקייט פון אַ גביית־עדות. מיר
ווילן וויסן, ווי אַזוי די בלוטיקע היטלער־צייט האָט זיך אָפגערוּפן אין דער
נשמה פון אַ יונגער אַרטאָדאָקסישער פרוי. און די אויבנדערמאָנטע אייגנ־
שאַפטן, דערמיט, וואָס זיי זענען ווייט סיי פון קונסט, סיי פון געקוינצלט־
קייט, גיבן אונדז איצט די גאַראַנטיע, אַז אונדזער דורשט צו עכטער דאָקו־
מענטאַציע וועט פולשטענדיק געשטילט ווערן.

ווייל צופיל פאַלשע און שאַקירנדיקע טענער זענען צו אונדז דערגאַנ־
גען פון נישט דערגאַנגענע און פסידאָ־דיכטערישע פאַעטן, וועלכע האָבן
גערעדט וועגן חורבן אין דער שפראַך פון אַמביציעס, פרעטענזיעס, פאַ־
ריסנקייטן. אין אַטדעם גרילצנדיקן כאָר פון ליטעראַרישע קאַריעריסטן איז
אָפפרישנדיק דער באַריר מיט אַ תמימותדיקן ליידנדיקן און גלויבנדיקן
גייסט, מיט אַ צאַרטער, וויברירנדיקער פרויען־נשמה.

מ. ת. ליכטשטיין.

אינהאלט :

זייט

17	עלנט-אינוואם
23	צו דער פרייהייט
29	אין ליימיקן גרוב
33	מאטעלע דער קעמפער
39	צו ג'ט
43	תורה
47	איביק וויינט אין מיר דאָס האַרץ
49	ישראל דו געליטענע מאַמע
53	מיר וועלן נישט פאַרלאָזן
55	דאָס פרעמדע לעבן
59	צו זיך אַהיים
61	צו מאַדאַם על-ענרי
63	צום גרויסן קינסטלער ה. ב.
65	אין אַ שטיבעלע אַליין
69	צום נייעם יאָר
71	אַ לבנה-נאַכט אין פּרילינג
73	איך ליב
75	צו מיין קינד
77	איך ווין אויף מיינע זינד
79	דערמאָנונג
81	סיאַמערט אַ פּויגל
83	דאָס האַרץ פון דער מאַמען
85	ווי נאָר כ'געפּין זיך

זייט

87	פלאטערט, פענער
89	צום געבורטסטאָג
91	פּרילינג-צער
93	די בענקשאַפּט
95	האַרבסט
97	נאַכוואַרט פונעם רעדאַקטאָר